

Suomen Hovawart ry

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

1.YHTEENVETO

Hovawart on alun perin saksalainen omistajansa alueen; pihan ja kodin vahtikoira-rotu, jonka monipuolisuus on tehnyt siitä myös erinomaisen seura- ja palveluskoiran.

Rodun juuret ovat keskiajalla asti, mutta varsinainen jalostustyö alkoi Saksassa 1920-luvulla. Suomeen ensimmäiset hovawartit tulivat 1960-luvulla, jolloin alkoi myös kasvatus täällä. Rodun penturekisteröinnit ovat viimeisten 10 vuoden aikana vaihdellut välillä 119-207. Saksan ja Suomen ohella suurimpia harrastus- ja kasvatusmaita ovat Tshekki ja Ranska.

Rodun virallisena rotujärjestönä Kennelliiton alaisuudessa toimii vuonna 1980 perustettu Suomen Hovawart ry, joka sai rotujärjestöoikeudet 1.1.1995. Yhdistyksen jäsenmäärä on noin 500. Rotujärjestö julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää

Hovawartti-lehteä. Päänäyttely on yksi Suomen suurimmista erikoisnäyttelyistä sekä maailman suurin hovawartnäyttely. Päänäyttely järjestettiin vuonna 2023 jo 32:n kerran samassa paikassa Tervakoskella.

Rotujärjestöllä on jalostustoimikunta sekä pentuvälitys, joka välittää pentuja jalostustoimikunnan suosittamista yhdistelmistä. Vuosittain pentueista yli 90 prosenttia kulkee rotujärjestön jalostustoimikunnan ja pentuvälityksen kautta. Rodun piirissä tehdään tiivistä kansainvälistä yhteistyötä, Suomen edustajat ovat aktiivisia vuosittain järjestettävässä Kansainvälisen hovawartliiton IHF:n kokouksessa. Terveys- ja sairaustietojen vaihto eri maiden jalostusvastaavien kesken on tiivistä ja reaaliaikaista. Rotujärjestön keräämien tietojen mukaan populaation kokonaistilanne on kohtalainen. Suomessa käytetään esimerkillisen tasaisesti eri jalostusuroksia. Jalostukseen käytettävien urosten määrä on jo vuosikymmeniä ollut sama kuin narttujen määrä. Isät/emät-suhdeluku on useina vuosina ollut tasan yksi.

Hovawartin rotutyypillinen luonne täyttää nykyajan asettamat vaatimukset vahti-, koti- ja palveluskoiralle. Suurin osa koiranomistajista on tyytyväisiä koiriensä luonteisiin.

Rotujärjestö pitää erityisen tärkeänä vahti- ja palveluskoiraominaisuuksien säilyttämistä ja kehittämistä kuitenkin vaarantamatta rodun sopivuutta perhekoiraksi.

Rodun terveystilanne on vaikuttanut kehittyvän viime vuosina parempaan suuntaan autoimmuunisairauksien osalta, mutta huonompaan kasvuhäiriöiden osalta.

Kilpirauhasen vajaatoiminta on saatu Suomessa hyvin hallintaan, SA-sairaus on lähes kadonnut, mutta olkanivelten ja polvinivelten kasvuhäiriöt yleistyneet. Vaikka lonkkavika on ainoa PEVISA-ohjelman mukaisesti rekisteröintiin vaikuttava sairaus, se ei ole hovawartin vakavin terveysongelma. Rodun lonkkavikaprosentti on Suomessa varsin matala, alle 20.

Ulkomuodollisesti rodun kokonaistaso on Suomessa parempi kuin muissa maissa. Kanta on ulkomuodoltaan tasalaatuista ja omaleimaista. Hovawartille eivät ole tyypillisiä liioitellut ominaisuudet. Suomessa kasvattajien ja koiranomistajien tietotaidon taso on korkea.

Rodun tulevaisuus on kasvattajien ja koiranomistajien/-harrastajien käsissä.

Rotujärjestön keskeisin tehtävä on seurata hovawartkannan tilannetta Suomessa ja myös maailmanlaajuisesti, ja jakaa tietoa rodun harrastajille. Rotujärjestö pyrkii kaikin keinoin edistämään rotutyypillisen hovawartin mahdollisimman hyvää tulevaisuutta Suomessa terveenä ja monipuolisena koti- ja harrastuskoirana.

2. RODUN TAUSTA

Keskiajalla Saksassa esiintyi suurehkoja, pitkäkarvaisia koiria, joita kutsuttiin hofewarteiksi, pihavahdeiksi. Tästä koiratyypistä on mainintoja useissa keskiaikaisissa kirjoituksissa, ja näitä koiria esiintyy mm. Albrecht Dürerin maalauksissa 1400- ja 1500-lukujen vaihteessa. Nämä vartiointiviettiset koirat olivat nimenomaan alueiden ja kotien vahteja, niitä ei käytetty paimennukseen tai karjanajoon.

1900-luvulle tultaessa hovawart oli yhtenäisenä koiratyypinä kadonnut tai se ei yksinkertaisesti päässyt huomion kohteeksi. Saksassa virisi valtava innostus tekeillä ollutta saksanpaimenkoirarotua kohtaan, ja yhtenä saksanpaimenkoiran esi-isänä mainittiin hovawart. Saksanpaimenkoirissakin oli luonnollisesti kirjavuutta, mm. runsaasti pitkäkarvaisuutta, johon usein liittyi taitto- tai luppakorvaisuus.

1920-luvun alussa vanha hovawarttyyppi otettiin suunnitelmallisen jalostustyön kohteeksi. Saksanpaimenkoiran rotumääritelmässä oli pitkäkarvaisuudesta tehty hylkäävä virhe. Hovawartrodun luomisen lähtölaukauksena voidaankin pitää pitkäkarvaisten hylkimistä saksanpaimenkoiran jalostuksessa. Alkuaikojen hovawartharrastajista monet tietävästi olivatkin pitkäkarvaisen saksanpaimenkoiran ystäviä ja saksanpaimenkoirien osuus hovawartrodun alkujalostuksessa oli merkittävintä.

Uuden koirarodun luominen alkoi Harz-vuoriston seudulla Keski-Saksassa, nykyisen Sachsen-Anhalt-osavaltion alueella. Keskuspaikaksi muodostui Thalen kaupunki, jossa oli 20-luvulla muutamia intohimoisia pitkäkarvaisen palveluskoiran ihailijoita. Ensimmäisenä merkittiin kantakirjaan 3.4.1922 syntynyt pentue, kasvattajana Kurt F. König. Pitkään kerrottiin ”perimätietona” pentueen vanhempien olleen kuvaszeja, mutta uudet sukutaulututkimukset ovat löytäneet nämä koirat saksanpaimenkoiran vanhasta kantakirjasta – samoin kuin muitakin alkuvaiheen jalostuskoiria.

Mistään ikivanhan rodun rippeistä ei siis ollut kyse, vaan uuden rodun luomisesta muita rotuja apuna käyttäen. Toki kantakirjaan otettiin sellaisiakin koiria, joita kutsuttiin

nimellä ”alkuperäinen maatilankoira” tai ”vuoristokoira”. Näiden taustoja ei varmuudella tiedetty, ehkäpä joukossa oli keskiaikaisen pihanvahdin jälkipolviakin?

Väriltään alkuaikojen koirat olivat mustia, vaaleita, harmaita ja riistanvärisiä. Ensimmäinen merkkivärinen (black&tan) syntyi 1924 Johann Beckerin kasvattamassa pentueessa. Harzin alueen ulkopuolelle rotu alkoi levitä vasta 1930-luvun lopulla. Vuonna 1937 hovawart hyväksyttiin omaksi roduksean. König kierrätti vuonna 1932 syntynyttä komeata merkkiväristä urosta Castor Mayer-Buschia Saksan suurimmissa koiranäyttelyissä ja tämän uroksen mukaan kirjoitettiin ensimmäinen rotumääritelmä. Ensimmäinen suomalainen havainto rodusta ajoittuu juuri näille ajoille, kun Suomen Kennelliiton lehdessä oli kuva Castorista ja kahdesta vaaleasta nartusta, sekä lyhyt selostus uudesta rodusta. Kuva oli otettu saksalaisessa näyttelyssä. Käytännössä rodun ulkomuoto myös vakiinnutettiin sukusiitoksella Castor Mayer-Buschin kautta. Se astui tyttäriään ja tyttärentyttäriään. Uroksella oli lähes 40 pentuetta. Castorin geneettisessä taustassa noin puolet oli ”vuoristokoira” ja toinen puoli saksanpaimenkoira.

Maailmansota ja Saksan kärsimä tappio olivat muodostua kohtalokkaiksi uudelle rodulle. Sodan päättymisvuotena 1945 syntyi vain kahdeksan pentuetta. Eri puolilla Saksaa kasvattajat aloittivat alusta tietämättä toisistaan mitään. Hovawartkannoista muodostui alueellisia. Kun alkujalostukseen oli matkaa vain muutama sukupolvi, paikalliset kannat muodostuivat myös perimältään erilaisiksi. Ensimmäinen kantakirja suljettiin vuonna 1948. Uusia kantakirjoja avattiin ja rotuyhdistyksiä perustettiin. Bajjerissa perustettu Rassezuchtverein für Hovawarthunde eli RZV kasvoi jo 60-luvun alkuun mennessä suureksi, koko Länsi-Saksan rotujärjestöksi. RZV oli 1990-luvulle asti ainoa hovawarttien rotujärjestö Saksan kennelliitossa VDH:ssa. Nykyisin rekisteröintioikeudet on kolmella rotujärjestöllä (RZV, HZD ja HC). Saksassa toimii myös kaksi VDH:n ulkopuolista rotujärjestöä (HZI ja SZG), joiden koirilla ei ole FCI-rekisteripapereita.

Itä-Saksassa toimi 60-luvulta aina Saksojen jälleenyhdistymiseen eli 1980- ja 90-lukujen taitteeseen asti oma rotuyhdistys VKSK.

Jo heti maailmansodan jälkeen oli hovawartharrastajien keskuudessa erimielisyyttä rodun luonnekuvasta. Kurt F. Königin seuraajat halusivat vahti- ja perhekoiran, keskiaikaista alkuhovawarttia mahdollisimman paljon muistuttavan pihakoirarodun. Toiset, alusta asti palveluskoiraharrastuksesta kiinnostuneet halusivat erityisesti suojele- ja jälkiharrastukseen soveltuvan ”urheilukoiran”. Kun Berliinin muuri jakoi Saksan täysin 60-luvun alussa, Länsi- ja Itä-Saksan hovawartkannat eriytyivät luonnekuvaltaan. Koiraurheilu on ollut saksalaisille hyvin mieluista ja lännen RZV:ssa suojeleuharrastuksen vaatimat luonteenpiirteet ovat ohjanneet jalostustavoitteiden asettamista. RZV:n ansiosta VDH hyväksyi jo vuonna 1964 hovawartin seitsemänneksi

saksalaiseksi palveluskoiraroduksi. Itä-Saksan puolella vahti- ja vartiointiominaisuuksia korostettiin enemmän.

Vanha ”oppiiriita” hovawartin oikeasta luonnekuvasta ja käyttötarkoituksesta elää tänä päivänäkin. HZD:ssä arvostetaan ”königläisten” ihanteiden mukaista perhe- ja vahtikoiraa, RZV:ssa eri koiraurheilun lajeihin soveliasta harrastuskoiraa. Suurin osa itäsaksalaistaustaisista koirista on ollut luonnekuvaltaan lähempänä HZD:n kuin RZV:n ihannetta. Molemmat saksalaiset rotujärjestöt toki korostavat hovawartin soveltuvuutta perhekoiraksi ja vahdiksi. Menestyviä kilpailukoiria on kuitenkin tullut käytännössä vain RZV:n piiristä.

Hovawart on viime vuosikymmeninä yleistynyt myös muualla Keski-Euroopassa ja Pohjoismaissa. Jo 1950-luvulla rotu levisi Itävaltaan, Sveitsiin ja Hollantiin, mutta on jäänyt näissä maissa melko harvinaiseksi. Suositummaksi rotu on muodostunut Suomessa ja Ruotsissa. Itä-Saksasta vietiin hovawartteja muihin itäisen Keski-Euroopan maihin. Rodusta on tullut erittäin suosittu Tshekissä, mutta myös Puolassa, Slovakiassa ja Unkarissa.

Rodun yhdyssiteeksi perustettiin jo vuonna 1983 kansainvälinen hovawartliitto IHF (International Hovawart Förderung). Sen merkitys rodun suosion lisääntymisessä ei ole vähäinen. Parinkymmenen jäsenmaan edustajat kokoontuvat joka vuosi pohtimaan jalostuskysymyksiä ja –strategiaa. Eri jäsenmaiden jalostusvastaavat ylläpitävät sairaustiedostoa, joka on koiramaailmassa varsin ainutlaatuinen. Koko maailman hovawartpopulaation kooksi arvioidaan tällä hetkellä noin 20000-30000 yksilöä.

Ensimmäinen hovawart, narttu Vitessa v Scheffelhaus tuotiin Suomeen Sveitsistä vuonna 1962. Ensimmäisen pentueen kasvatti Anneli Wallenius v Bienehof-kennelissään 1967. Vanhemmat olivat Saksasta tuodut Cäsar v Bergisch-Land ja Biene v Freeborg. Bienestä tuli suomalaisen hovawartkannan kantaäiti.

Suomeen oli karanteenin vuoksi erittäin vaikea tuoda koiria Keski-Euroopasta 1970- ja 1980-luvuilla. Hovawart pysyi täällä harvinaisuutena, ja syntyneet pentueet olivat pääsääntöisesti voimakkaasti sisäsiittoisia. Vuonna 1980 perustettiin rotuyhdistys Suomen Hovawart ry. Tuonteja tapahtui ennen muuta Ruotsista. Vuonna 1988 penturekisteröinnit ylittivät ensi kertaa sadan rajan. Samana vuonna karanteenimuuri poistettiin, mikä mahdollisti uuden jalostusmateriaalin helpomman hankkimisen. Erityisesti tuonnit Saksasta ja Tshekistä ovat lisääntyneet ja suomalaisia narttuja on käyty astuttamassa keskieuropalaisilla uroksilla.

Vuonna 1992 ylittyikin rekisteröinneissä 200:n raja ja vuonna 1994 jo 300:n raja. Rekisteröinnit pysyivät tämän jälkeen lähes 20 vuotta tasaisesti 200 ja 300 välillä. Ennätys 321 on vuodelta 1994. Viimeisten kymmenen vuoden aikana rekisteröinnit ovat joka vuosi olleet yli sadan ja kerran yli 200.

Karanteenivuosien aikana Suomeen muodostui melko tasalaatuinen hovawartkanta, jolle oli ominaista selvästi pitkänomainen rakenne, kauniit päät, voimakkaat kulmaukset ja vahva turkki. Luonteeltaan koirat olivat melko itsepäisiä ja voimakkaasti vartiointiviettisiä. Rajojen avautuminen on muuttanut hovawartkantaan kansainvälisesti tasalaatuisemmaksi. Kymmenen v Bienehof-pentueen jälkeen merkittäviä kasvattajia olivat 70-80-lukujen taitteessa aloittaneet Kaunottaren ja Sateenkaaren kennelit. Yhä vielä kasvattaa 70-luvulla aloittaneista Finnwart kennel. Yli 20 pentuetta ovat kasvattaneet ja edelleen kasvattavat myös 80-luvulla kasvatustyönsä aloittanut kennel Hovarian ja 90-luvulla aloittaneet Hayaklause, Steinroller, Hofmacher ja Milahow kennelit sekä 2000-luvulla aloittanut Tallivahdin kennel.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Hovawart ry. perustettiin vuonna 1980. Yhdistys hyväksyttiin rotua harrastavaksi yhdistykseksi vuonna 1990, ja vuonna 1994 Suomen Kennelliitto myönsi rotujärjestön aseman. Perustamisvuonna ilmestyi ensimmäinen Hovawartti-lehti. Toimintakertomuksen mukaan vuoden 1989 lopussa kerhossa oli 271 jäsentä. Vuonna 1992 jäseniä oli jo 472. Jäseniä oli parhaimmillaan vuonna 2012 yli 800. Vuonna 2023 jäseniä oli noin 500.

Hovawartti-lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Lehti lähetetään kaikille rotujärjestön varsinaisille jäsenille sekä arvosteluoikeudet omaaville tuomareille. Ensimmäinen kantakirja julkaistiin vuonna 1992. Rotujärjestöllä on omat kotisivut osoitteessa www.suomenhovawart.fi Hovawarttien facebookryhmässä on useita satoja jäseniä. Rotujärjestöllä on oma pentuvälitys, joka välittää pentuja jalostustoimikunnan suosittelemista yhdistelmistä.

Suomen Hovawart ry. järjestää vuosikokouksen kevättalvella sekä syksyllä syyskokouksen. Jäsenistölle on tarjolla erilaista toimintaa: tottelevaisuus- ja palveluskoiraharjoituksia, podcast-luentoja, leirejä, luonnetestejä, kasvattajapäiviä ja alueittain muita tapaamisia ja yhteislenkkejä yms.

Ensimmäinen Päänäyttely pidettiin Tervakoskella vuonna 1991. Sen jälkeen on Päänäyttely pidetty samassa paikassa joka vuosi. Suomen Hovawart ry:n Päänäyttely on usean vuoden ajan ollut maailman suurin hovawartnäyttely. Vuonna 2018 Tervakoskella tehtiin ennätys, 302 hovawarttia. Tottelevaisuusmestaruuksista on kilpailtu vuodesta 1992 lähtien. Palveluskoirakokeiden rotumestaruuskilpailut on järjestetty joka vuosi vuodesta 1990 lähtien.

Suomen Hovawart ry:n asioita hoitaa sääntöjen mukaan hallitus, johon kuuluu syyskokouksessa valitut puheenjohtaja ja yhdeksän (9) varsinaista jäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi on kolme (3) vuotta. Hallituksen tehtävänä on hoitaa rotujärjestön kirjanpito, kirjeenvaihto ja muut juoksevat asiat. Hallitus kutsuu koolle yhdistyksen kokoukset, valmistelee kokouksissa käsiteltävät

ja sääntöjen mukaan esitettäväksi määrätyt asiat sekä toimeenpanee tehdyt päätökset. Hallitus myös päättää jäsenten ottamisesta ja erottamisesta. Se päättää edustajista Suomen Kennelliiton kutsumissa tilaisuuksissa ja kokouksissa.

Suomen Hovawart ry:n hallitus valitsee jalostustoimikuntaan puheenjohtajan ja 2-6 jäsentä. Jalostustoimikunnan toimikausi on 5 vuotta (JTO-kausi). Toimikunnan jäsenten tulee tuntea rotu teoriassa ja käytännössä ja omata pitkä kokemus rodusta, mielellään kasvattajina. Toimikunnan jäsenten on mielellään oltava Kennelliiton jalostusneuvojan peruskurssin käyneitä. Heidän tulee kasvatustyössään noudattaa rotujärjestön jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Jalostustoimikunnan päätehtävät ovat:

- jalostusasioista tiedottaminen jäsenistölle ja neuvonta ja tiedonvälitys kasvattajille
- tietokannan ylläpitäminen rodun yksilöistä
- jalostuspohjan kartoittaminen ja jalostuksen suuntaviivoista ja tarvittavista toimenpiteistä päättäminen
- jalostustarkastusten järjestäminen
- jalostusohjelman laatiminen 5 vuoden välein
- jalostusneuvonta, perusteltujen vastausten antaminen jalostustiedusteluihin sekä tarvittaessa pentujen syntymään ja hoitoon liittyvän neuvonnan antaminen
- yhteydenpito rodun kotimaahan ja muihin maihin

Jalostustoimikunta antaa jalostusneuvontaa jokaiselle sitä pyytävälle. Vain kirjallisiin jalostustiedusteluihin vastataan. Jokaiselle jalostuskriteerit täyttävälle nartulle suositellaan 1-3 eri urosta. Jalostustoimikunta antaa tietoja myös koirien taustoista, mm. terveysriskeistä. Jalostussuosituksia perustellaan tarvittaessa kirjallisesti.

Jalostustoimikunta voi myös olla suosittamatta jonkin koiran jalostuskäyttöä/jotakin yhdistelmää erityisesti poikkeuksellisen korkean, ilmeisen sairausriskin vuoksi tai luonnepuutteiden vuoksi. Tällaisessa tapauksessa päätös perustellaan aina kirjallisesti. Jalostustoimikunta pitää luetteloita ilmoitetuista/tietoon tulleista sairaustapauksista rodussa. Tietoja toimikunnalle voivat toimittaa kasvattajat ja koiranomistajat.

Jalostustoimikunta kerää mahdollisimman kattavasti tietoa rodun tilanteesta, terveydestä, luonteesta ja ulkomuodosta. Tieto tallennetaan siten, että sitä voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Jalostustoimikunta seuraa kannan tilaa ja kehitystä tiiviisti myös kansainvälisesti, jotta esimerkiksi perinnöllisiin vikoihin ja sairauksiin päästään puuttumaan mahdollisimman varhain.

Suomen Hovawart on järjestänyt jalostustarkastuksia 90-luvun alusta lähtien.

Jalostustarkastus on kaksiosainen: jalostustarkastuksen luonneosana toimii luonnetesti. Ulkomuoto-osana toimii jalostustarkastus. Jotta koirasta voi käyttää mainintaa 'jalostustarkastettu ja hyväksytty', täytyy molemmat osat olla suoritettu hyväksyttävästi.

Jalostustoimikunta pyrkii järjestämään tarpeellisen määrän jalostustarkastuksia. Jalostustarkastuksen voi suorittaa rodun erikoistuomari yksin tai kaksi jalostustoimikunnan jäsentä yhdessä. Tarkastuksessa täytetään yksityiskohtainen kaavake tarkastettavan koiran ulkomuodosta.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Elossa olevia hovawartteja voidaan arvioida olevan maassamme 1500-2000. Luku perustuu karkeasti vuosien 2010-2023 rekisteröintimääriin. Hovawart oli Suomessa 1980-luvun puolivälissä vielä hyvin harvinainen, vuotuiset rekisteröinnit olivat muutamia kymmeniä. 80-luvun lopulla rekisteröintimäärä kohosi yli sadan pennun. Rotu sai uutta virtaa, kun karanteenirajat Keski-Euroopan ja Suomen väliltä poistuivat vuonna 1988, ja tuonnit sekä astutusmatkat ilman karanteenia mahdollistuivat. 80- ja 90-lukujen taitteessa myös Saksat yhdistyivät, mikä mahdollisti aiemmin vaikeasti saavutettavan itäsaksalaisen koiramateriaalin käytön. Tuonnit runsastuivatkin selvästi 80-luvun lopulla ja silloin tuotiin nimenomaan uutta jalostusmateriaalia geneettisesti kovin kapeaa rodun suomalaista kantaa leventämään. 1990-luvun alkupuolella rekisteröinnit kasvoivat hurjasti. 200 pennun raja rikkoutui ensi kertaa vuonna 1992 ja 300 pennun raja vuonna 1994. Vuoden 1994 rekisteröintiennätys on voimassa edelleenkin. Melko pian ennätysvuoden jälkeen rekisteröinnit vakiintuivat välille 200-300, missä pysyttiin 2010-luvulle asti. 2010-luvulla rekisteröinnit vaihtelivat välillä 130-200. Koronavuosina rodun kysyntä kasvoi voimakkaasti ja vuonna 2021 rekisteröitiin 207 pentua. Tuontien määrä vaihtelee vuosittain kymmenen molemmin puolin.

Kasvattajien määrä on 15-25/vuosi. Lähes kaikki pentueet tulevat kasvattajilta, joilla on kennelnimi. Suurimmista kasvattajista useilla on pitkä kokemus rodusta. Kasvattajien sitoutumisesta kertoo hyvin myös se, että vuodesta toiseen miltei kaikki pentueet on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä rotujärjestön jalostusneuvonnan kanssa, mikä on ainutlaatuisia kaikki rotujärjestötkin huomioon ottaen. Nämä pentueet täyttävät jalostuksen tavoiteohjelmassa määritellyt jalostusyhdistelmien vähimmäisvaatimukset. Tämä on pentulistalle pääsyn edellytys.

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suoja monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin. Suomen hovawartkasvatuksessa kaikki nämä vaatimukset ovat jo pitkään täyttyneet hyvin.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Hovawarttien rekisteröintimäärät, jalostukseen käytetyt koirat sekä tuonnit ja kasvattajat 1988-2023

Vuosi	Rekisteröinnit	Pentueita	Tuonteja	Kasvattajat	Isät	Emät
1988	116	17	10	16	15	17
1989	110	16	9	16	14	16
1990	128	19	6	17	13	19
1991	159	24	4	20	21	24
1992	232	34	4	32	24	33
1993	147	26	0	26	21	25
1994	321	45	2	39	35	45
1995	256	38	1	32	33	38
1996	211	32	3	29	28	32
1997	275	38	3	35	30	38
1998	282	41	5	34	33	41
1999	268	37	8	33	31	37
2000	172	26	4	24	24	26
2001	269	38	1	31	32	38
2002	192	30	7	24	26	30
2003	214	33	5	28	30	33
2004	247	35	6	32	32	35
2005	302	42	7	35	38	42
2006	286	39	5	31	35	39
2007	248	33	6	24	29	33
2008	207	25	13	21	24	25
2009	212	27	4	20	25	27
2010	251	32	13	29	31	32
2011	130	19	14	16	19	19
2012	188	25	6	24	23	25
2013	170	23	7	20	20	23

2014	183	23	2	19	20	23
2015	177	25	8	20	23	23
2016	134	19	4	17	18	19
2017	190	27	6	21	23	27
2018	139	17	9	17	17	17
2019	187	21	7	18	19	21
2020	157	19	3	16	18	19
2021	207	31	5	26	25	31
2022	119	15	13	13	15	15
2023	168	21	9	17	21	21

Vuotuisten yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosprosentti Kennelliiton KoiraNetin mukaan

Vuosi	Sukusiitosprosentti
1988	5,07
1989	3,98
1990	5,08
1991	5,10
1992	3,57
1993	3,53
1994	2,87
1995	2,27
1996	3,22
1997	3,67
1998	3,42
1999	3,28
2000	2,79
2001	2,17
2002	2,32
2003	2,60
2004	2,54
2005	1,68
2006	1,43
2007	1,50
2008	2,13
2009	2,06
2010	1,00
2011	1,28
2012	0,76

2013	0,72
2014	0,86
2015	1,04
2016	1,47
2017	0,66
2018	0,22
2019	0,69
2020	0,42
2021	0,59
2022	0,69
2023	0,58

Keskimääräinen jalostukseenkäyttöikä on viime vuosina ollut 4-5 vuotta ja uroksilla 4,5-5,5 vuotta. Luku on pysynyt pitkään varsin tasaisena.

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isätytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Suomen hovawarttien sukusiitosprosentit ovat huomattavan alhaisia.

4.1.2. Jalostuspohja

Jalostuspohja per sukupolvi

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen sukupolvittainen lukumäärä: (Lähde Kennelliiton Koiranet)

Jalostukseen käytettyjen urosten sukupolvittainen lukumäärä (jalostukseen käytetyt eri urokset): 2023: 64, 2022: 63, 2021: 61, 2020: 63, 2019: 61, 2018: 68, 2017: 68, 2016: 65, 2015: 73, 2014: 72, 2013:81, 2012: 80, 2011: 80, 2010: 91, 2009: 91, 2008: 99, 2007: 106, 2006: 109, 2005: 103, 2004: 97.

Jalostukseen käytettyjen narttujen sukupolvittainen lukumäärä (jalostukseen käytetyt eri nartut): 2023: 72, 2022: 72, 2021: 72, 2020: 73, 2019: 75, 2018: 74, 2017: 73, 2016: 74, 2015: 83, 2014: 75, 2013: 84, 2012: 80, 2011: 90, 2010: 98, 2009: 103, 2008: 110, 2007: 117, 2006: 116, 2005: 113, 2004: 106

Isät/emät luku eli isien ja emien lukumäärien suhde sukupolvittain

2023: 0,89, 2022: 0,88, 2021: 0,85, 2020: 0,86, 2019: 0,81, 2018: 0,92, 2017: 0,93, 2016: 0,88, 2015: 0,88, 2014: 0,96, 2013: 1,01, 2012: 1,00, 2011: 0,89, 2010: 0,93, 2009: 0,88, 2008: 0,90, 2007: 0,91, 2006: 0,94, 2005: 0,91, 2004: 0,92

Sukupuolvittainen tehollinen populaatiokoko ja sen osuus maksimista:

2023: 92 (55%), 2022: 92 (55%), 2021: 91 (52%), 2020: 92 (53%), 2019: 93 (53%), 2018: 96 (57%), 2017: 95 (55%), 2016: 94 (51%), 2015: 106 (55%), 2014: 99 (55%).

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta.

Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden.

Hovawarttien suurin haaste populaation monimuotoisuuden kannalta on rodun yksilöiden lukumäärän lasku. Jalostuskäyttö puolestaan on Suomessa erittäin tasaista ja populaation tehollista kokoa ylläpitävää. Toisaalta luvuissa ei ole voitu ottaa huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia, joten rodun tehollisen koon luku on yliarvio.

Viimeisen 10 vuoden aikana (2014-2023) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta:

	Pentueet	Pennut	Pennut 2. polvessa
1 GIPSTERN IFENDER	4	38	39
2 STEINROLLER ODD-LEIF	3	32	57
3 BEID O ERIDANI Z ARKOVA SOUHVEZDI	3	31	47
4 USKIHOF'S DEMON	4	30	26
5 STELMO'S KESTREL	3	29	37
6 BILOXIAN IGASHO	3	26	0
7 HAYAKLAUSE INRIGO	3	26	30
8 ALEX OLZA HAF	4	26	8
9 STEINROLLER YACKE	3	26	0
10 SENITA CABALLERO	3	25	113
11 EL RUBIO VOM FLEISCHERECK	3	25	58
12 USKIHOF'S DENIERO	4	25	22
13 BILOXIAN GAWONII	3	24	9
14 ASHER SUS ARMONI	2	23	38
15 FLOWHOFFS ABUMBA	3	23	0
16 PIRRELINA GEDALIAH	2	23	27
17 TALLIVAHDIN KAISER	3	23	0
18 SKYWATCH'S MADE FOR ME	3	22	11
19 DREIWALD BARALLAX BAZ	2	21	25
20 HOFMACHER MORRIS	3	21	56

Viimeisen 10 vuoden aikana (2014-2023) jalostukseen runsaimmin käytetyt 21 narttua:

	Pentueet	Pennut	Pennut 2. polvessa	
1	HAYAKLAUSE OFELIA	3	39	7
2	JUURUSJÄRVEN BEA	3	33	88
3	JUURUSJÄRVEN BRENNA	2	25	58
4	MONZAHOVA FRANZESKA	2	22	0
5	USKIHOF'S CLEA	2	22	52
6	USKIHOF'S FARAH	2	20	17
7	BILOXIAN GALILAH	3	20	14
8	HOFFEN-DAMMS ZMILLA	2	19	20
9	KARVATURRI TÄHKÄPÄÄ	2	19	0
10	MILAHOW OLYMPIC	3	19	15
11	HOFMACHER VIVECA	3	18	15
12	STELMO'S NIMRODEL	2	18	2
13	NAGY NARANIA'S ANAR	2	18	0
14	KARVATURRI TELLERVO	2	18	0
15	HAYAKLAUSE INGRID	3	17	17
16	HARMONY LEXOVA SMECKA	2	17	0
17	HOFMACHER ROSABEL	2	16	77
18	HOFMACHER VICTORIA	2	16	9
19	MILAHOW LUMIC	2	16	1
20	NAGY NARANIA'S AMIDALA	2	16	10
21	STEINROLLER YLLE-TROLL	2	16	25

Suosittelava yksittäisen jalostuskoiran enimmäisjälkeläismäärä Suomessa on 50. Näin korkeaan lukuun ei yksikään hovawart ole Suomessa noussut enää vuosiin. Yksittäisen koiran oma jälkeläismäärä ei vielä suoraan kerro sen vaikutusta kantaan. Vaikka jälkeläismäärä olisi suurikin, lopulta ratkaisevampaa on, kuinka paljon koiran jälkeläisiä käytetään jalostukseen. Pienelläkin jälkeläismäärällä voi jättää jälkensä populaatioon. Vain yhdellä uroksella ja kahdella nartulla toisen polven jälkeläisten määrä nousee melko korkeaksi (yli 70).

Huomattavaa on edelleen, ettei monikaan uros ja narttu, joilla on eniten omia jälkeläisiä, ole moninkertaistanut omaa jälkeläismääräänsä 2. polvessa. Toisaalta suosituimpien jalostuskoirien listalla on lähisukulaisia, mikä kaventaa jalostuspohjaa.

4.1.3. Rodun populaatiot muissa maissa

Hovawartin suosio Saksassa alkoi kasvaa voimakkaasti 60-luvulla. Rotujärjestö RZV otti 1960-luvun puolivälissä käyttöön erittäin voimakkaat rekisteröintirajoitukset

lonkkavian torjumiseksi. Rekisteröinnit putosivat vuodessa 600 tasolta puoleen kun kaikki D- ja E-lonkkaiset suljettiin pois jalostuksesta.

1970-luvulla päästiin jälleen 60-luvun puolivälin rekisteröintimääriin. Parhaimpina 1990-luvun vuosina rekisteröinnit suurimmassa rotujärjestössä RZV:ssa ylittivät reilusti 1000 pennun rajan. Tähän vaikutti myös itäsaksalaisten kasvattajien mukaantulo. Pentujen määrä RZV:ssa on 2000-luvulla laskenut. Nykyisin RZV rekisteröi keskimäärin 400-500 pentua vuodessa ja pienempi saksalainen rotujärjestö, HZD keskimäärin 300 pentua. Kolmas rotujärjestö HC rekisteröi vuosittain vain muutaman pentueen. Saksojen yhdistyessä 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa aiemmin omaleimainen Itä-Saksan koiramateriaali jakautui RZV:n ja HZD:n kesken.

Itäsaksalainen ja länsisaksalainen hovawartkanta olivat olleet erillään toisistaan paria tuontia/vientiä lukuun ottamatta 30 vuotta. Itäsaksalaiset koirat olivat voimakkaita, mittasuhteiltaan selvästi pitkänomaisia, runsasturkkisia, pitkälantioisia ja sujuvasti, pitkin askelin liikkuvia. Länsisaksalaiset olivat kevyempiä, mittasuhteiltaan usein lyhyempiä, lyhytlantioisempia ja lyhyemmin askelin liikkuvia. Saksojen yhdistyttyä kannat ovat sekoittuneet. HZD:ssä itäsaksalaisen koiramateriaalin määrä on sukutaulutasolla tarkasteltuna hallitseva, RZV:ssa taas länsisaksalainen tyyppi.

Itä- ja länsisaksalaiset koirat erosivat myös luonnekuvaltaan toisistaan. Länsi-Saksassa suojelukoetulokset ovat näytelleet merkittävää roolia jalostusvalinnoissa jo useiden vuosikymmenten ajan. Itä-Saksassa korostettiin enemmän vahti- ja vartiokoiraominaisuuksia. Saksan näyttelyissä itäsaksalaistaustaiset koirat hallitsivat etenkin 90-luvulla ja 2000-luvun alussa. Voitiin jopa puhua näyttely- ja käyttölinjoista, vaikka suoranaisesti tällaisesta jaosta ei olekaan kysymys.

Koetuloja jalostusvalinnoissa painottavassa RZV:ssa itäsaksalainen koiramateriaali on jäänyt ymmärrettävistä syistä vähemmistöksi – ja HZD:ssa päinvastoin.

Toiseksi suurin hovawartkanta Saksan jälkeen on tällä hetkellä Tshekissä, missä rekisteröidään vuosittain noin 400 pentua. Puolassa, Unkarissa ja Slovakiassa rekisteröidään noin 100 pentua vuodessa. Kaikkien näiden neljän maan hovawartkanta pohjautuu Itä-Saksasta aikoinaan tuotuun materiaaliin, jota on viime vuosina täydennetty tuonneilla ja astutuksilla RZV:n länsisaksalaisella jalostusmateriaalilla, ja myös muun muassa suomalaisella.

Itäisen Keski-Euroopan ohella merkittävä hovawartkanta on Pohjoismaissa. Suomen 120-210 pennun lisäksi Ruotsissa rekisteröidään vuosittain 50-80 hovawarttia, Tanskassa ja Norjassa 20-50 pentua.

Ranskassa rekisteröidään vuosittain keskimäärin 200 pentua, Sveitsissä 20-40, Italiassa 100-200, Itävallassa 50-100, Hollannissa 30-50, Englannissa, Belgiassa ja Sloveniassa muutama pentue. Länsisaksalaisten RZV:n koirien jalostuskäyttö on muokannut koirakannan monissa maissa samankaltaiseksi kuin Saksan RZV:lla, joskin viime vuosina tuonteja on ollut enemmän myös itäisestä Keski-Euroopasta. Sveitsi oli pitkään Keski-Euroopan maista hovawartjalostuksessa omaleimaisin. Sveitsissä

käytettiin jalostukseen valtaosin kotimaassa kasvatettuja koiria, mutta viime vuosina Sveitsin pentumäärä on romahtanut.

Jonkin verran hovawartteja on myös mm. USA:ssa, Kanadassa, Espanjassa, Kroatiaassa ja Luxemburgissa.

Venäjällä ja Baltian maissa hovawarttien määrä on viime vuosina nopeasti kasvanut. Tarkkaa tietoa koiria- ja pentuemääristä ei Venäjän osalta ole, mutta kasvattajia on jo useita ja vuosittain syntyviä pentuja lienee jo yli sata. Virossa ja Latviassa syntyy muutama pentue vuosittain.

4.1.4. Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Suomen hovawartjalostukselle rekisteröintien vakiintuminen aiempaa alemmalle, 130-200 pennun vuotuiselle tasolle on haaste. Kannan monimuotoisuutta on helpompi ylläpitää suuremmalla pentumäärällä. Populaatiomme rakenne on monipuolistunut 2000-luvulla tuontien ja ulkomailla astuttamisen myötä. Tästä saatava hyöty on kuitenkin vaarassa, kun pentujen ja kasvattajien määrä laskee. Tietyt erittäin suositut keskieurooppalaiset jalostusyksilöt löytyvät suuresta osasta sukutauluja maasta riippumatta.

Suomessa hovawarttien jalostukseenkäyttöikä on pysynyt jokseenkin samana tai hieman noussut viime vuosina, mikä on hyväkin asia kun osa rodun yleisimmistä sairauksista puhkeavat jo nuorehkolla iällä.

Rodun sukusiitosaste on laskenut Suomessa pitkään. Sukusiitosprosentti oli vuonna 2012 ensi kertaa alle yksi. Tilanne on hyvä. Koiranetin sukusiitosprosentteja käytettäessä on muistettava, että sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla koirilla laskettu osin puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Rodun tehollinen koko maassamme on pysynyt suurin piirtein samana, mutta jos pentumäärän lasku on pysyvää, tehollinen koko uhkaa myös laskea.

Isät/emät-suhde on Suomen hovawartjalostuksessa erinomainen, käytännössä maksimi. Samoja yhdistelmiä rodussa ei ole tapana toistaa. Jalostuskoirien käyttömäärät ovat kohtuullisia. Eniten käytettyjen jalostuskoirien jälkeläismäärä suhteessa 3-5 vuoden rekisteröityyn koiramäärään on sopiva. Runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien joukossa on kuitenkin lähisukulaisia, joka osaltaan kaventaa jalostuspohjaa.

4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Keskiaikainen hovawart oli ennen kaikkea pihan, talon ja oman alueen vartija ja vahti. Kun vanhaa rotua alettiin rekonstruoida, tavoitteena oli keskiaikaisen hovawartin luonnekuva. Uuden rodun luomiseen käytettiin kuitenkin useita rotuja, etenkin saksanpaimenkoiraa. Ja kun uuden hovawartin ensimmäisissä kasvattajissa oli useita pitkäkarvaisen saksanpaimenkoiran ystäviä, oli luonnollista että hovawartteja alettiin kouluttaa palveluskoiriksi. Ja kun taipumuksia oli, kiinnostus lisääntyi. Luonnekuvan

kaksijakoisuuden siemen oli kylvetty. Rodun luojana pidetty Kurt F. König tavoitteli vahti- ja perhekoirarotua, mutta toisen maailmansodan jälkeen yhä useammat kasvattajat alkoivat ponnistella palveluskoirastatuksen saamiseksi hovawartille. Rotujärjestöistä RZV otti tämän tavoitteeksi ja palveluskoiraoikeudet saatiin vuonna 1964. RZV:n piirissä suojelu- ja peltojälkiharrastus on tänä päivänä hyvin laajaa. Hovawartit toimivat sekä perhekoirina että vahteina, mutta myös harrastuskoirina. Koetuloksien käyttö jalostusvalintojen kriteerinä jo useamman vuosikymmenen ajan on muokannut koirakantaa käyttötarkoitukseen soveltuvaksi. RZV:n länsisukuiset koirat ovat usein vilkkaita, saalisviettisiä, taistelutahtoisia ja teräviäkin, mutta kuitenkin pääosin hyvähermoisia.

Entisen Itä-Saksan alueella mm. jalostustarkastuksissa vaadittiin hovawarteilta vartiointi- ja vahtiominaisuuksia. Itäsukuiset koirat ovat usein voimakkaan vartiointi- ja puolustusviettisiä, mutta toisaalta pehmeämpiä, eivätkä kaikissa tapauksissa kovin vahvahermoisia.

Suomeen tuotiin ensimmäiset jalostukseen käytetyt koirat läntisestä Saksasta. Kantanarttu Biene v Freeborgin kasvattaja on kertonut, ettei hänen tavoitteensa ollut harrastuskoira, vaan vahti- ja seurakoira. Suomalainen ”alkukanta” olikin luonteenominaisuuksiltaan lähempänä nykyistä itäsaksalaista kuin länsisaksalaista luonnekuvaa: monet koirat olivat pidättyväisiä ja varautuneita, urokset usein dominoivia ja nartut pehmeitä. Tuontien myötä luonnekuva on muuttunut ja monipuolistunut, erityisesti vuoden 1988 jälkeen. Yhä edelleenkin suomalainen hovawartkanta kuitenkin on luonnehdittavissa luonnekuvaltaan jonkinasteiseksi kompromissiksi. Valtaosa koirista on perhe- ja vahtikoirina, koiria kyllä koulutetaan, mutta palveluskoirakokeisiin osallistuu vain pienehkö osa.

Hovawart sai Suomessa palveluskoiraoikeudet 1980-luvun puolivälissä. Pk-lajeja alettiin innokkaasti harrastaa ja myös tuloksia saatiin. Jo 1990-luvun alkupuolella suomalainen hovawart oli kaikkien rotujen pk-SM-kisojen jälkikokeessa hopealla. Pk-kokeisiin osallistuminen ei ole kuitenkaan määrällisesti kasvanut enää 20 vuoteen. Suomessa hovawart on aito monikäyttökoira. Jokseenkin mistä tahansa yhdistelmästä voi tulla menestyjiä sekä palveluskoirakokeisiin että näyttelyihin. Kaikki suomalaiset hovawartit ovat kuitenkin samanaikaisesti ensisijaisesti perhekoiria. Rotujärjestön piirissä käydään aika ajoin kiivaitakin keskusteluja rodun luonnekuvasta Suomessa. Kuitenkin valtaosa hovawartinomistajista ja harrastajista ovat tyytyväisiä koiriensa luonteisiin, ja luonteet ovat rodulle tyypillisiä. Aggressiivista käytöstä esiintyy silloin tällöin, ja jonkin verran rotujärjestö saa ilmoituksia aroista koirista. Kennelliiton Koiranetin kuolinsyykyselyssä on luonteen ja käyttäytymisen vuoksi lopetettuja yksilöitä. Arkuuden ja pehmeiden yleistymisen yhdistyneenä ylivilkkauteen on uhka. Kun rodun piirissä eri maissa rotujärjestöillä ja kasvattajilla on ollut ja on edelleen erilaisia luonteen jalostustavoitteita, koirissa saattavat yhdistyä erilaiset luonteenpiirteet joskus kiusallisella ja ikävälläkin tavalla. Koiranomistajien kyvyt ja taidot ovat ratkaisevassa asemassa. Nykyiselle rekisteröintimäärälle hovawartteja on löytynyt riittävän päteviä omistajia.

Rodun luonnekuvassa on ensiarvoisen tärkeää säilyttää hyvähermoisuus, rohkeus, puolustushaluisuus, vartiointitaitumukset, riittävä kovuus ja luoksepäästävyys. Koulutettavuuden kannalta tärkeitä taistelutahtoisuutta ja vilkkautta on syytä kehittää, kuitenkin muistaen rodun luonnekuvan tasapainon säilyminen.

Dominoivat ja voimakkaan puolustusviettiset koirat ovat viime vuosina vähentyneet, mutta samoin vilkkaiden ja saalistusviettisten koirien määrä on laskenut.

Hovawartin luonnekuvaan kuuluu terve, tasapainoinen vilkkaus, mutta ylivilkkaat säheltäjät eivät ole tyypillisiä rodun edustajia. Rotumääritelmänkin mukaan rodulla kuuluu olla kohtuullinen temperamentti.

Suomessa tärkeä jalostusvalintojen tulokriteeri on perinteisesti ollut luonnetesti.

Hovawartti on ollut yksi absoluuttisestikin eniten luonnetestattuja rotuja Suomessa ja rekisteröintimääriin suhteutettuna aivan luonnetestikärkeä. Viime vuosina

luonnetestattujen koirien määrä on laskenut. Vuosina 2013-2018 kuuden vuoden aikana testattiin 411 koiraa ja vuosina 2019-2023 viiden vuoden aikana 271 koiraa. Viimeiseen ajanjaksoon sisältyy kuitenkin korona-aika. Luonnetesteihin on ollut myös hankala päästä, niitä järjestetään liian vähän kysyntään nähden.

Yhteenveto hovawarttien luonnetestituloksista osa-alueittain 2019-2023

Testattuja hovawartteja vuosina 2019-2023 oli yhteensä 271 kpl.

Ominaisuus	kpl	%	Arvo	Arvostelu
I Toimintakyky kerroin 15			3	Suuri
	14	5,3	2	Hyvä
	108	40,8	1	a) Kohtuullinen
	86	32,5	1	b) Kohtuullisen pieni
	57	21,5	-1	Pieni
				-2 Riittämätön
			-3 Toimintakyvytön	
II Terävyys kerroin 1	71	26,8	3	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	9	3,4	2	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua

	66	25	1	a) Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	117	44,2	1	b) Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä
			-1	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
	1	0,4	-2	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
			-3	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
III Puolustushalu kerroin 1	106	40	3	Kohtuullinen hillitty
	19	7,2	2	Suuri, hillitty
	105	39,6	1	Pieni
	32	12,1	-1	Haluton
	2	0,8	-2	Erittäin suuri
	1	0,4	-3	Hillitsemätön
IV Taisteluhalu kerroin 10	9	3,4	3	Suuri
	106	40	2	a) Kohtuullinen
	77	29,1	2	b) Kohtuullisen pieni
			1	Erittäin suuri
	58	21,9	-1	Pieni
	13	4,9	-2	Riittämätön
	2	0,8	-3	Haluton

V			3	Tasapainoinen ja varma
Hermorakenne kerroin 35	21	7,9	2	Tasapainoinen
	145	54,7	1	a) Hieman rauhaton
	90	34	1	b) Hermostunein pyrkimyksin
	9	3,4	-1	Vähän hermostunut
			-2	Hermostunut
			-3	Erittäin hermostunut
VI Temperamentti kerroin 15	64	24,2	3	Vilkas
	146	55,1	2	Kohtuullisen vilkas
	42	15,8	1	Erittäin vilkas
	4	1,5	-1	a) Häiritsevän vilkas
	3	1,1	-1	b) Hieman välinpitämätön
	6	2,3	-1	c) Impulsiivinen
			-2	Välinpitämätön
			-3	Apaattinen
VII Kovuus kerroin 8	26	9,8	3	Kohtuullisen kova
			2	Kova
	214	80,8	1	Hieman pehmeä
			-1	Erittäin kova
	25	9,4	-2	Pehmeä
			-3	Erittäin pehmeä

VIII Luoksepäästävyys kerroin 15	178	67,2	3	Hyväntahtoinen luoksepäästävä, avoin
	64	24,2	2	a) Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen
	20	7,5	2	b) Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
	2	0,8	1	Mielistelevä a) Selvästi
	1	0,4	-1	pidättyväinen, ei yritä purra
			-1	b) Selvästi pidättyväinen, yrittää purra
			-2	Hyökkäävä
			-3	Salakavala
Laukaus- pelottomuus	176	66,4	+++	Laukausvarma
	73	27,5	++	Laukauskokematon
	3	1,1	+	Paukkuarthyisiä
	12	4,5	-	Laukausaltis
	1	0,4	--	Laukausarka
Testattuja	kpl	keskiarvo	joista	keskeytyksiä
Urokset	142	134	4	3 urosta testattu kahdesti
Nartut	129	131	3	
Kaikki yht	271			

Tilastollisessakin mielessä luonnetestattujen hovawarttien suuri määrä (328 kpl vuosina 1985-1995, 807 kpl vuosina 1996-2006, 537 kpl vuosina 2007-2012, 411 kpl vuosina 2013-2018 ja 271 kpl 2019-2023) tarjoaa hyvän pohjan vertailevalle analysoinnille. Muutokset ovat pääosin pienehköjä, etenkin hermorakenteessa

(suurella valtaosalla hermot plussalla kaikkina tilastointijaksoina), toimintakyvyssä (lähes 80 prosentilla rohkeus plussalla) ja terävyydessä (melkein kaikki koirat plussalla).

Muutoksiakin on havaittavissa. Kun pidättyväisten ja hieman pidättyväisten prosenttiosuus vuosien 1985-1995 aineistossa oli noin 43, oli osuus laskenut vuosien 1996-2006 aineistossa 27 prosenttiin. Vuosina 2007-2012 prosenttiosuus oli 32, vuosina 2013-2018 prosenttiosuus oli 36,7. Vuosina 2019-2023 prosentti oli 32,9. Muutokset 2000-luvulla voidaan tulkita vähäisiksi.

Temperamentiltaan vilkkaita ja erittäin vilkkaita koiria oli vuosina 1985-1995 n. 43 % ja vuosina 1996-2006 noin 60 %, 2007-2012 osuus oli 55 %, 2013-2018 osuus oli 47,8 ja 2019-2023 osuus oli 40,0 %.

Suuren ja erittäin suuren taisteluhaluun osuus nousi 1985-1995 vuosien 13 prosentista vajaan 21 prosenttiin 1996-2006. Luku laski 2007-2012 taas 12 prosenttiin. ja oli vuosina 2013-2018 enää 4%. Viimeisten viiden vuoden 2019-2023 prosentti oli 3,4 %. Toisaalta myös vähäisen taisteluhaluun osuus on laskenut, yhä suurempi osa hovawarteista saa luonnetestissä taisteluhalusta arvosanan kohtuullinen.

Kohtuullisen ja suuren puolustushaluun osuus oli laskenut 1985-1995 luvusta 63 prosentista 57 prosenttiin 1996-2006 ja 2007-2012 oli 56 prosenttia, ja 2013-2018 51,5 prosenttia. 2019-2023 puolustushaluisten prosentti oli edelleen laskenut, ensi kertaa alle puoleen eli 47,2 prosenttiin.

Suuntaus on perinteisellä vahtikoirarodulla ja omistajaansa suojelevalla rodulla huolestuttava. Kovien ja kohtuullisen kovien koirien osuus oli laskenut 1985-1995 luvusta 24 prosentista 18 prosenttiin 1996-2006 ja 2007-2012 oli 17 prosenttia sekä 2013-2018 enää 10,4 prosenttia ja 2019-2023 9,8 %.

Toisaalta pehmeiden osuus oli laskenut myös 19 prosentista 17 prosenttiin ja edelleen 10 prosenttiin, 9,6 prosenttiin ja vuosina 2019-2023 9,4 prosenttiin, eli hieman pehmeiden keskivertokoirien osuus on selvästi kasvanut.

Kaiken kaikkiaan voidaan luonnetestitulaston perusteella todeta, että Suomen hovawartkannassa on yleistymässä yhteiskuntakelpoinen, ”helpompi” perhekoira. Hermorakenteessa, toimintakyvyssä, luoksepäästävyudessa ja terävyydessä ei ole havaittavissa selviä muutoksia, eli näiltä osin voidaan tulkita koirakannan luonnekuvan pysyneen ennallaan. Puolustushaluun, selvästi havaittavan kovuuden ja taisteluhaluun vähentyminen on otettava jalostusvalinnoissa huomioon ja pyrittävä suuntauksen kääntämiseen.

Tilasto hovawarteista palveluskoirakokeissa 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Eri koirayksilöt	32	44	33	26
Pk-jälki	17	19	13	9
Pk-haku	2	6	5	2
Pk-erikoiskoe	2	1	0	1
Pk-viesti	1	2	1	0
Pk-suojelu	0	2	2	0
Pk-erikoisjälki	23	26	22	21

(ei tottelevaisuusosiota)

Hovawarttien määrä palveluskoirakokeissa pysyi pitkään suurin piirtein ennallaan, kokeisiin osallistui 20 vuotta sitten vuosittain noin sata koira. Koekäyntien ja eri koirayksilöiden määrä palveluskoirakokeissa on kuitenkin pitkään laskenut.

Viimeisten neljän vuoden aikana on hovawarttien osalta pk-kokeiden kansallisissa lajeissa tapahtunut suoranainen romahdus. Erikoisjäljen (FH) koiramäärä on pysynyt tasaisena. Laji on siinä mielessä kansallisia lajeja helpompi, ettei siinä ole tottelevaisuusosiota eikä laukausvarmuuden testausta.

Syitä palveluskoirakokeiden koekäyntien vähenemiselle on useita, eikä ilmiö koske pelkästään hovawartteja. Laji on aikaa vievä ja vaativa harrastaa. Harjoitus- ja koemaastojen saaminen on vaikeaa. Matkat lajin pariin pitenevät. Harjoitusryhmiä on yhä vähemmän. Osa koulutuksista on muuttunut maksullisiksi. Harrastuksen mainetta on haitannut suojelukoira-kohti.

Palveluskoirakokeiden harrastaminen on jo niin vähäistä, että koetuloksia on jalostusvalinnoissa vaikea hyödyntää. Ja vähistäkin koetuloksista suurin osa on erikoisjäljeltä, jossa ei testata koiran hallittavuutta eikä laukausvarmuutta.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Arvostettu monipuolinen käyttökoira.

Luonteeltaan tasainen ja hyväntahtoinen. Hovawartilla on suojelu- ja taistelutahtoa, itsevarmuutta ja kuormitettavuutta, kohtuullisesti temperamenttia ja erittäin hyvän hajuaisti. Tasapainoinen ruumiinrakenne ja voimakas kiintymys perheeseen tekevät rodusta erinomaisen seura-, vahti-, suojelu-, pelastus- ja jälkikoiran.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Luonne: aggressiivisuus, arkuus, paukkuarkuus tai apaattisuus.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Suomen hovawartkannan luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa on pääosin hyvä. Luonteen määrittely perustuu luonnetestien tuloksiin ja rotujärjestölle kasvattajilta ja koiranomistajilta kertyneeseen tietoon/viesteihin.

Luonnetestitulokset vastaavat varsin hyvin sitä käytöstä, jota rodulta yleisesti ja rotumääritelmänkin mukaan edellytetään. Näyttelyissä hovawartit saavat Suomessa enimmäkseen moitteettomia käyttäytymisarvioita.

Jonkin verran tulee uusilta koiranomistajilta viestejä hovawarttien puutteellisesta koirasosiaalisuudesta, eli hovawartit pyrkivät kohtelemaan vieraita koiria joskus melko kovinkin ottein. Tällainen käytös kohdistuu lähes aina samaa sukupuolta oleviin koiriin. Omassa perhelaumassa hovawartit tulevat muiden koirien kanssa useimmiten hyvin toimeen, mutta joskus hovawart ratkoo koirien välistä arvojärjestystä myös aggressiivisesti.

Kasvattajat korostavat pennunostoa harkitseville, ettei rotu vahvatahtoisena ole helpommasta päästä, vaan vaatii erityisen määrätietoisen tapakasvatuksen sekä omistajilta osaamista.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Hovawartin alkuperäisenä käyttötarkoituksena on vahtiminen, vartiointi ja omistajansa/perheen suojeleminen. Sittemmin kaikki palveluskoirille tyypillinen työkäyttö on runsastunut, tosin harrastus-, ei virkakoirapohjalta.

Kaikki nämä käyttöominaisuudet pyritään säilyttämään. Yleinen turvattomuus ei ole lisääntynyt, mutta vahtimaan ja omistajiaan puolustamaan pystyvien koirien tarve ei ole poistunut. Saattaa olla, että lähitulevaisuudessa näiden ominaisuuksien tarve taas kasvaa. Ja vaikka hovawartteja ei ole virkakoirina, koulutetut palveluskoirat muodostavat merkittävän käyttökelpoisen koirareservin eri tarkoituksiin.

Luonnetestit ja palveluskoirakokeet tuovat parhaiten esille hovawartin rodunomaisen luonteen ja ominaisuudet. Testien ja kokeiden tulosten perusteella voidaan arvioida rodun luonteen ja käyttäytymisen pysyneen viimeisten 10-20 vuoden aikana suurin piirtein samalla tasolla.

Miten rodun koirien alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet saadaan ongelmitta täytettyä nykyisissä olosuhteissa? Valistamalla ja valikoimalla pennunostajia sekä hyödyntämällä luonnetesti- ja koetuloksia mahdollisimman kattavasti jalostusvalinnoissa.

4.2.4 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Pääsääntöisesti hovawartit käyttäytyvät kotiooloissa hyvin, eikä suuria ongelmia omistajilla hovawarttiensa kanssa ole. Joskus rodulle tyypillinen vahvatahtoisuus aiheuttaa ongelmia. Yksinoloon liittyviä ongelmia on myös silloin tällöin, mutta

vahvahermoisina koirina hovawartit kuitenkin kärsivät eroahdistuksesta harvoin ja sopeutuvat yksinoloon nopeasti.

Lisääntymiskäyttäytymisessä on ollut havaittavissa viime vuosina aiempaa enemmän ongelmia. Juoksujen välit ovat normaalit, emät huolehtivat pennuista erinomaisesti, astumiset ja synnytykset ovat luonnollisia. Kuitenkin astutuksista epäonnistuu noin 25 % ja joinakin vuosina jopa kolmannes astutetuista nartuista on jäänyt eri syistä tyhjiksi.

Rodussa ei juurikaan ole sellaisia rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Hovawarttien käyttäytymisessä ja luonteessa ei ole sellaisia ongelmakohtia, jotka vaatisivat erityisiä korjaustoimenpiteitä. Keskeistä on jatkossa – kuten tähänkin asti – valistaa rodun hankintaa harkitsevia hovawartin voimakkaasta luonteesta ja fyysisestä vahvuudesta, jotka asettavat rajoituksia rodun soveltuvuudelle ihan jokaisen omistajan koiraksi. Tärkeää on myös kasvattajien kouluttaminen, jotta he osaavat valita pentueesta sopivan koiran kullekin ostajalle. Arkaa tai aggressiivista koira ei saa käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

Hovawartilla on ollut maine terveenä ja pitkäikäisenä rotuna. Siltä osin tämä pitää edelleen paikkansa, että monet yksilöt elävät perusterveinä, rotua eivät useinkaan vaivaa pikkuviat ja –krempat. Rotujärjestön pyytäessä tietoja vanhoiksi eläneistä koirista, omistajat ilmoittivat tietoja kymmenistä yli 13-vuotiaista hovawarteista. Vanhimmat ylsivät 15 vuoden ikään. Rodun yksilöt elävät keskimäärin vanhemmiksi kuin useimmat muut suurikokoiset rodut.

Viime vuosina on muutamien perinnöllisten vikojen ja sairaustapausten määrä kuitenkin kasvanut sekä Suomessa että muissa maissa. Suomessa ovat viime vuosina yleistyneet erityisesti olka- ja polvinivelten kasvuhäiriöt.

Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostot ovat mittavat, niissä on sairaus- tai vikatieto yli tuhannesta suomalaisesta hovawartista. Suuri osa kasvattajista toimittaa jalostustoimikunnalle tiedot sairaista kasvateistaan. Paljon tietoja saadaan myös suoraan koiranomistajilta. Kasvattajille suunnatussa jalostusneuvonnassa pystytään usein osoittamaan mahdollinen kohonnut sairausriski suunnitelmassa yhdistelmässä.

4.3.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Hovawart on mukana Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmassa PEVISA:ssa lonkkien osalta. Jalostukseen käytettävillä hovawarteilla tulee olla virallinen lonkkakuvauslausunto astutushetkellä. Vuoden

2020 alusta rekisteröintiehto muuttui rotujärjestön yleisen kokouksen päätöksen mukaisesti jalostuspohjan laajana säilyttämisen ja hyvän lonkkatilanteen vuoksi seuraavaksi: Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C siten, että astetta C saa käyttää vain asteen A kanssa tai vaihtoehtoisesti yhdistelmän lonkkanivelten BLUP-jalostusindeksien keskiarvon tulee olla vähintään 101.

Vuoden 2025 alusta alkaen ehdotetaan rekisteröinnin raja-arvoksi aste C siten, että astetta C saa käyttää vain asteen A kanssa ja yhdistelmän lonkkanivelten BLUP-jalostusindeksien keskiarvon tulee olla vähintään 96.

Hovawartinomistajat ovat perinteisesti lonkkakuvauttaneet koiriaan varsin kattavasti. 1980-luvun lopulla kuvautettiin jopa 70 prosenttia kaikista rekisteröidyistä koirista. Viime vuosina on päästy keskimäärin 50 prosentin kuvaustasoon, mitä voidaan pitää riittävänä.

Hovawart on Suomessa ollut aina varsin tervelonkkainen rotu. Tilanne on näyttänyt vielä paremmalta, jos vertailua on tehty samankokoisiin, yhtä voimakastyypisiin rotuihin. Tervelonkkaisten (A+B) hovawarttien osuus oli pienimmillään 90-luvun puolivälissä, joinakin vuosina jopa alle 80 prosenttia. Viimeisten 15 vuoden aikana on tilanne vakiintunut, tervelonkkaisia on noin 85 prosenttia kuvatuista.

Jalostustoimikunnan tietoon ei ole Suomessa vuosiin tullut tapauksia, joissa lonkkavika olisi haitannut koiran normaalia elämää. Lonkkavika ei näin ollen ole enää tärkein jalostuksen keinoin vastustettava sairaus hovawartkannassa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Kookkaana, nopeasti kasvavana koirana hovawart on altis **nivelten ja luuston kasvuhäiriöille**. Niistä on tullut viime vuosina yhä yleisempiä. Tyypillistä on, että kasvuiän ravintoepätasapaino yhdistyneenä perimään altistaa koiran esim. lonkkanivelen, olkanivelen, kyynärnivelen ja polven kehityshäiriölle eli dysplasialle. Nivelen kehityshäiriöt havaitaan lähes poikkeuksetta kasvuiässä ja yhteys kasvua kiihdyttävään voimakkaaseen ylikuormintaan on selvä. Hyvän perimän omaava koira ei sairastu, vaikka ruokinta ei olisikaan aivan kohdallaan.

Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa on noin 140 olka-, polvi- tai kyynärnivelen dysplasiatapausta. Hovawartilla yleisin dysplasia näistä kolmesta on olkanivelen kasvuhäiriö, joita on tapauksista yli puolet. Sairaus todetaan yleensä alle vuoden iässä ja sairastunut koira operoidaan. Operoitu koira elää normaalisti ongelmitta.

Päinvastoin kuin monilla muilla kookkailla roduilla, hovawartilla kyynärnivelen kasvuhäiriö on varsin harvinainen. Kasvuhäiriöt olivat Suomessa hovawarteilla suhteellisen yleisiä 80-luvulla ja harvinaistuivat sen jälkeen.

Erilaiset **syövä**t ovat yleistyneet hovawarteilla siinä määrin, että Kennelliiton kuolinsyytilastossa syöpä on jo yleisin. Hovawarteilla yleisin syöpätyyppi on

luusyöpä, joita on kaikista tiedossa olevista tapauksista noin kolmasosa. Seuraaviksi yleisimpiä ovat eri sisäelinten syövät, leukemia ja imusolmukeisyöpä. Yhä useammin syöpää esiintyy nuorilla/nuorehkoilla, alle 8-vuotiailla koirilla.

Yleisin hovawartin perinnöllisistä sairauksista on pitkään ollut **kilpirauhasen vajaatoiminta**. Ensimmäiset tapaukset todettiin eri maissa jo 70-luvulla, 90-luvulle tultaessa sairaustapausten määrä moninkertaistui. Viime vuosina tietoon on tullut selvästi vähemmän uusia kilpirauhasen vajaatoimintatapauksia kuin aiemmin. Sairaus on hovawartilla mitä suurimmalla todennäköisyydellä polygeenisesti periytyvä.

Kilpirauhanen säätelee koiran aineenvaihduntaa. Jos kilpirauhanen ei toimi kunnolla, tyroksiinihormonin tuottaminen on puutteellista ja aineenvaihdunta hidastuu.

Hovawartilla kilpirauhasen vajaatoiminta puhkeaa suhteellisen nuorena, useimmiten 2-4 vuoden iässä. Sairastuneissa on yhtä paljon uroksia ja narttuja.

Toinen etenkin 2000-luvun alkuvuosina yleistynyt autoimmuunisairaus hovawarteilla on **SA-sairaus**. Viimeisten kymmenen vuoden aikana uusia tapauksia on tullut Suomessa tietoon enää 1-2. SA-sairaana koiran ihon talirauhaset ensin tulehtuvat ja sitten tuhoutuvat. Diagnosointia vaikeuttaa se, että lievimmässä muodossa koiralla ei ole oireita juuri lainkaan.

Hovawarteilla esiintyy portokavaalista shunttia eli **maksan verenkierron ohitusta**. Suomessa tapauksia on ollut vain kourallinen, viimeisten viiden vuoden aikana ei yhtään.

Degeneratiivinen myelopatia eli **etenevä selkäydinrappeuma (DM)** on hermostoperäinen autoimmuunisairaus. DM ilmenee vanhenevilla koirilla. Yleensä sairaus alkaa oireilla seitsemännestä ikävuodesta eteenpäin. DM on etenevä sairaus, johon ei ole parantavaa hoitoa. Sairaus etenee vaihtelevasti ja johtaa koiran takapäähän halvaantumiseen. Varmaa tietoa periytyvyydestä tai periytymismekanismeista ei ole olemassa. Useammassa keskieurooppalaisessa yliopistossa on DM:ää tutkittu.

Saksanpaimenkoirien DM-geenitestiä käytetään nykyisin yleisesti myös hovawarteilla, vaikka testiä ei ole rodulle validoitu. Esimerkiksi RZV ei pidä testiä luotettavana, eikä edellytä sitä jalostuskoiriltaan. kuten ei Kansainvälinen Hovawartliitto IHF eikä Suomen Hovawart ry:ään. HZD puolestaan edellyttää. Sydänvikojen määrässä ei ole ollut havaittavissa runsastumista viimeisten 10-15 vuoden aikana. Noin puolet hovawarttien sydänsairauksista on **aortan ja keuhkovaltimon ahtautumia**, seuraavaksi eniten **kardiomyopatiaa** (sydänlihaksen rappeutumaa) ja **sydämen vajaatoimintaa**, joka saattaa olla esim. kardiomyopatian seuraus.

Mahalaukun ja/tai pernan kiertymätapauksien määrä suomalaisessa hovawartkannassa on vähenemään päin. Tietoon tulee 1-3 tapausta vuodessa.

Ruoka-aineallergioita ja atopiaa esiintyy hovawarteilla. Atopia ei aina merkitse allergiaa, vaan oireista huolimatta allergeetit voivat näyttää miinusta. Atopia on

taipumus reagoida poikkeavan herkästi monenlaisiin ärsykkeisiin. Atopiataipumus ilmenee useimmiten suolisto- ja iho-oireina. Oireet voivat olla kroonisia tai kausiluonteisia.

Purentaviat ovat hovawarteilla varsin harvinaisia. **Hammaspuutoksia** esiintyy jonkin verran. **Kivespuutokset** ovat nekin olleet harvinaistumaan päin viime vuosina.

Pahat häntämutkat eivät ole ainakaan yleistyneet viime vuosina. Sen sijaan pieniä koukkuja ja vähäisiä nikamamuutoksia esiintyy usein aivan hännän kärjessä, viimeisissä 2-3 nikamassa. Näitä on esiintynyt rodulla aina, vika ei ole yleistynyt, eikä ole jalostuksellisesti ongelma.

Lievää **napatyrrää** esiintyy jonkin verran, mutta leikkaushoitoon ei ole tarvinnut turvautua.

Vakavat **silmäsairaudet** ovat hovawarteilla harvinaisia. Suomessa hovawarttien silmäsairauksia on tullut ilmi vain hajatapauksina. Merkittävää runsastumista ei ole tapahtunut, vaikka silmien tutkituttaminen on yleistynyt.

Mykiön samentuma, **harmaakaihi** eli katarakta on hovawartin silmäsairauksista yleisin. **Retinan dysplasia** eli verkkokalvon dysplasia on verkkokalvon poikkeava erilaistuminen ja sen yhden tai useamman osan uudiskasvu. Hovawarteilla esiintyy silloin tällöin lieviä RD-tapauksia. **PPM** on lyhenne sanoista persistent pupillary membranes, ja tarkoittaa **sikiöaikaisten verisuonten jäänteitä**. Hovawarteilla tavatut PPM-tapaukset ovat lähes poikkeuksetta olleet lieviä.

PHTVL/PHPV-silmäsairauden lievimmässä muodossa mykiökotelon takaosassa on pieniä ruskeita laikkuja. Vakavammissa tapauksissa näkyy täysin kehittyneitä verisuonia mykiön takapinnalla ja mykiömuutoksia. Kun epämuodostuma koskee lähemmin mykiötä, on kataraktan ja jopa sokeutumisen kehittymisen riski. Sairauden asteet ovat hovawarteilla olleet lähes poikkeuksetta lieviä.

Normaalisti silmäripset kasvavat silmäluomesta ulospäin. Distichiasikseksi kutsutaan ylimääräisiä tai epänormaalisti kasvavia ripsiä, jotka ärsyttävät silmää. Nämä voivat pidemmän päälle aiheuttaa sarveiskalvon tulehduksen (keratitis), lisääntynyttä silmävuotoa tai sarveiskalvon haavaumia. Ylimääräisiä ripsiä voi kasvaa jopa silmämunan läpi.

Suomalaisilla hovawarteilla esiintyy yksittäistapauksina mm. **AIHAa** (koiran elimistön omat vasta-aineet tuhoavat punasoluja), **kroonista virtsatulehdusta, cushingin sairautta, spondyloosia, pannusta, välilevytyrrää, furunkuloosia, vesipäätä, kaulanikamien yliikkuvuutta, epileptisiä kohtauksia/epilepsiaa, addisonin sairautta, munuaisen vajaatoimintaa, entropiumia ja perianaali fisteliaa.**

Värivirheitä esiintyy harvoin. Värivirheillä ei ole todettu yhteyttä hovawarttien terveyteen/sairastavuuteen.

Hovawarttien kuolinsyytilasto

(Lähde Kennelliiton Koiranet, tilanne
31.3. 2024)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	11 vuotta 3 kk.	31
Hermostollinen sairaus	9 vuotta 1 kuukautta	21
Iho- ja korvasairaudet	3 vuotta 3 kuukautta	5
Immunologinen sairaus	7 vuotta 0 kuukautta	10
Kadonnut	7 vuotta 4 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 4 kuukautta	240
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 4 kuukautta	33
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 6 kk	80
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 9 kuukautta	36
Luusto- ja nivelsairaus	8 vuotta 7 kuukautta	78
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 3 kuukautta	63
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 10 kk	63
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	1 vuotta 7 kuukautta	4
Petovahinko	10 vuotta 4 kk	1
Selkäsairaus	10 vuotta 0 kk	61
Silmäsairaus	9 vuotta 9 kuukautta	2
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 2 kuukautta	10
Sydänsairaus	8 vuotta 4 kuukautta	27

Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 0 kuukautta	48
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 5 kk	374
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 9 kuukautta	27
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 4 kuukautta	237
Kaikki yhteensä	9 vuotta 9 kuukautta	1454

4.3.3 Lisääntyminen

Hovawartin astutukset ja synnytykset ovat perinteisesti sujuneet lähes poikkeuksetta ongelmitta, mutta tilanne on astutusten osalta huonontumassa. Astutusyrityksistä noin viidesosa epäonnistuu eri syistä, joista yleisin on edelleen väärä astutuspäivä. Astutetuista nartuista noin neljäsosa, joinakin vuosina jopa kolmasosa jää eri syistä tyhjäksi. Synnytysongelmia ja pentukuolleisuutta on ani harvoin. Epämuodostuneita pentuja ei juurikaan synny. Nartut hoitavat pentunsa moitteettomasti. Rodun keskimääräinen pentuekoko on Suomessa ollut viime vuodet hyvällä tasolla vaihdellen välillä 6,8–8,6.

4.3.4 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rodulla ei ole ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille, eikä hovawartin rakenteessa ole luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia.

4.3.5. Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Rodun terveyden, hyvinvoinnin ja lisääntymisen keskeisin ongelmakohta on sama kuin kaikille koiraroduilla: hovawart on ”tehty” suppeasta joukosta kantakoiria kuten miltei kaikki rodut. Tämä näkyy perinnöllisten sairauksien, erityisesti autoimmuunisairauksien muodossa. Näitä ongelmia voidaan jalostusvalinnoilla ja tietoa hankkimalla ja levittämällä vastustaa, mutta ei poistaa. Koiramaailma ei tunnu vieläkään olevan valmis – muutamia kokeiluja lukuun ottamatta - perinnöllisten sairauksien syyn purkamiseen suunniteltujen risteytysten avulla.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

HOVAWART FCI:n numero 190 Alkuperämaa: Saksa

KÄYTTÖTARKOITUS: Käyttökoira.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Hovawart on hyvin vanha saksalainen käyttökoirarotu.

Rodun nimi muodostuu keskiyläsaksalaisista sanoista Hova = der Hof (piha) ja wart = der Wächter (vartija). Vuodesta 1922 lähtien rotua elvytettiin käyttämällä jalostukseen tyypiltään samankaltaisia koiria, joita edelleen löydettiin maatioilta.

Lisäksi alkuvuosina tehtiin risteytyksiä saksanpaimenkoirien, newfoundlandinkoirien, leonberginkoirien ja muiden rotujen kanssa. Tiukoilla valinnoilla alkuperäinen käyttökoiratyyppi saatiin uudelleen esiin.

Alkuperämaassa rodun terveyteen kiinnitetään runsaasti huomiota. Erityisesti lonkkavika on saatu vähenemään muutamaaan prosenttiin käyttämällä vuosikymmenien ajan tervelonkkaisia jalostuskoiria. Edellytetään, että nämä ponnistelut ovat kaikkien hovawart-yhdistysten esikuvana.

YLEISVAIKUTELMA: Voimakas, keskikokoinen, hieman pitkänomainen, pitkäkarvainen käyttökoira. Sukupuolileima on selvä etenkin päänmuodossa ja ruumiinrakenteessa.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus on suunnilleen 110 – 115 % säkäkorkeudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Arvostettu monipuolinen käyttökoira.

Luonteeltaan tasainen ja hyväntahtoinen. Hovawartilla on suojele- ja taistelutahtoa, itsevarmuutta ja kuormitettavuutta, kohtuullisesti temperamenttia ja erittäin hyvän hajuaisti. Tasapainoinen ruumiinrakenne ja voimakas kiintymys perheeseen tekevät rodusta erinomaisen seura-, vahti-, suojele-, pelastus- ja jälkikoiran.

PÄÄ: Kuononselkä on suora ja yhdensuuntainen kallo-osan kanssa. Kallo ja kuono ovat suunnilleen yhtä pitkät. Pään nahka on tiivis.

KALLO-OSA: Voimakas; otsa on leveä ja kaareva.

OTSAPENGER: Selvästi havaittava.

KIRSU: Sieraimet ovat avoimet. Merkkivärisillä ja mustilla koirilla kirsu on musta; vaaleilla kirsu on musta, joskin vuodenajoista johtuva tilapäinen vaaleneminen on sallittua.

KUONO-OSA: Voimakas, sekä sivulta että ylhäältä katsottuna hieman kapeneva.

HUULET: Tiiviit.

HAMPAAT / PURENTA: Täydellinen ja voimakas leikkaava purenta, jossa hammaskaavion mukaisesti 42 hammasta. Hampaat ovat kohtisuorassa leukoihin nähden. Tasapurenta on sallittu.

SILMÄT: Soikeat, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat, väriltään tummanruskeasta keskiruskeaan. Silmäluomet ovat tiiviit.

KORVAT: Löysästi riippuvat, kolmion muotoiset, ylös ja kauas toisistaan kiinnittyneet, saavat kallon näyttämään todellista leveämmältä. Korvankärki on

hieman pyörästynyt ja ulottuu vähintään suupieleen. Koiran ollessa rauhallinen korvat riippuvat päänmyötäisinä, sen ollessa tarkkaavainen ne voivat olla hieman eteenpäin suuntautuneet. Korvan etureuna on suunnilleen silmän ja niskakyyhmyn puolivälissä.

KAULA: Voimakas ja keskipitkä. Kaulan nahka on tiivis.

RUNKO

SELKÄ: Suora ja kiinteä.

LANNE: Voimakas ja hieman lantiota pitempi.

LANTIO: Keskipitkä ja hieman viisto.

RINTAKEHÄ: Leveä, syvä ja voimakas.

HÄNTÄ: Tuuheakarvainen, ulottuu kintereiden alapuolelle, ei maahan asti. Koiran mielialan mukaisesti häntä on asennoltaan joko korkealle selän ylle kaartunut tai alhaalla riippuva.

RAAJAT ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat vahvat, edestä sekä sivulta katsottuna suorat ja pystyt.

LAVAT: Erittäin lihaksikkaat. Lapaluut ovat pitkät ja viistot.

OLKAVARRET: Pitkät ja tiiviisti rungon myötäiset.

KYYNÄRPÄÄT: Tiiviisti rintakehän myötäiset.

RANTEET: Vahvat.

VÄLIKÄMMENET: Kohtuullisen viistot.

KÄPÄLÄT: Pyöreähköt, vahvat ja tiiviit. Varpaat ovat kaareutuneet ja tiiviisti yhdessä. Kynnet ovat merkkivärisillä ja mustilla koirilla mustapigmenttiset, vaaleilla pigmentti voi olla vaaleampi.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat vahvat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna pystyasentoiset.

REIDET JA SÄÄRET: Erittäin lihaksikkaat.

KINTEREET: Voimakkaat ja matalat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät. Kannukset poistetaan maissa, joissa se ei ole lailla kielletty.

LIIKKEET: Kaikissa liikuntamuodoissa edestä ja takaa katsottuna suorat ja maatavoittavat. Ravissa askel on pitkä ja takaraajan työntö voimakas.

NAHKA: Kauttaaltaan tiiviisti rungonmyötäinen. Merkkivärisillä ja mustilla koirilla nahan sävy on sinertävä, vaaleilla enimmäkseen vaaleanpunainen.

KARVAPEITE

KARVA: Vahvaa, pitkää, hieman laineikasta, rungonmyötäistä ja tiheää. Hieman aluskarvaa. Karva on rinnassa, vatsassa, eturaajojen ja reisien takaosassa sekä hännässä pitempää kuin muualla. Päässä ja raajojen etupuolella karva on lyhyttä.

VÄRI: Kolme värimuunnosta: merkkivärisinen, musta ja vaalea.

Merkkivärisinen: Karvapeite on musta ja kiiltävä, merkit ovat keskivaaleat. Päässä merkit alkavat kuonon sivuilta ja ulottuvat suupielen ympäri kurkun alle. Silmien

yläpuolella on selvästi havaittavat pisteenmuotoiset merkit. Rinnassa on kaksi vierekkäin olevaa merkkiä, jotka saattavat olla yhdistyneet. Eturaajoissa merkit ulottuvat sivulta katsottuna varpaista suunnilleen välikämmeneen ja jatkuvat raajan takaosassa kyynärpään korkeudelle. Takaraajojen merkit ovat sivulta katsottuna kintereen alapuolella leveänä juovana. Kintereen yläpuolella näkyy enää vain kapea juova, joka ulottuu raajan etupuolella vatsan korkeudelle. Hännän tyven alapuolella on myös merkki. Kaikki merkit ovat selvärajaiset. Yksittäiset pienet valkoiset merkit rinnassa sekä yksittäiset valkoiset karvat varpaissa ja hännänpäässä ovat sallittuja. Silmäluomet, huulet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

Musta: Karvapeite on musta ja kiiltävä. Yksittäiset pienet valkoiset merkit rinnassa sekä yksittäiset valkoiset karvat varpaissa ja hännänpäässä ovat sallittuja.

Silmäluomet, huulet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

Vaalea: Karvapeite on keskivaalea, kiiltävä ja vaalenee vatsaan ja raajoihin.

Yksittäiset pienet valkoiset merkit rinnassa sekä yksittäiset valkoiset karvat varpaissa ja hännänpäässä ovat sallittuja. Silmäluomet, huulet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 63 - 70 cm, nartut 58 - 65 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

Yleisvaikutelma: puutteellinen rotutyyppe; voimakkaat poikkeamat sukupuolileimassa.

Mittasuhteet: voimakkaasti rotumääritelmästä poikkeavat.

Luonne: aggressiivisuus, arkuus, paukkuarkuus tai apaattisuus.

Pää: otsapenkereen puuttuminen; sini- tai herasilmäisyys; pysty-, taitto- tai ruusukorvaisuus, ulkonevat korvat; ylä-, ala- tai ristipurenta; useamman kuin yhteensä kahden P1:n ja/tai M3:n puuttuminen, muun yksittäisen hampaan puuttuminen.

Kaula: selvät kaulapussit tai runsaasti löysää kaulanahkaa.

Runko: voimakas notko- tai köyryselkä; kapea tai tynnyrimäinen rintakehä; epämuodostunut tai erittäin lyhyt häntä, voimakkaasti kippura häntä.

Raajat: voimakas takakorkeus.

Karvapeite: pääsääntöisesti kihara (tiukat kiharat).

Väri:

Yleistä: Muu kuin rotumääritelmän mukainen väri esim. siniharmaa, riistanvärinen, ruskea, valkoinen, läiskikäs, vaalean värin nokisuus tai täydellinen kirjavuus.

Valkoiset läiskät. Yksittäiset valkoiset karvat reiden sisäpuolella eivät estä jalostuskäyttöä.

Merkkivärinen: varsinaisten merkkien lisäksi ovat harmaat tai ruskeat merkit, muun värinen kuin musta aluskarva vallitsevana, harmaat tai valkeahkot merkit vallitsevana.

Musta: harmaat tai ruskeat merkit, muun värinen kuin musta aluskarva vallitsevana. Vaalea: yksittäiset valkoiset karvat kuononselässä eivät estä jalostuskäyttöä; tasainen punaisenvaalea väri ilman vaalennuksia, korvia myöten valkoisenvaalea väri, selvärajaiset valkoiset merkit, tummat merkit tai tumma maski. **Koko:** säkäkorkeuden alitus, säkäkorkeuden ylitys yli 3 cm:llä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin

Rodun nykyinen ulkomuoto ei poikkea rotumääritelmästä. Rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat koiran hyvinvointiongelmille.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Ensimmäinen Jalostuksen tavoiteohjelma hovawarteille hyväksyttiin vuonna 1992. Edellinen tavoiteohjelma on ollut voimassa 2020-2024.

5.1 Aiemman jalostuksen tavoiteosan toteutuminen

Populaation rakenne:

Tavoite: Geenipohjaa laajennetaan edelleen. Sukusiitosta vältetään. Erityisesti pyritään pienentämään suosituimpien jalostuskoirien toisen ja kolmannen polven jälkeläisten määrää. Pyritään jalostusyhdistelmiin, joilla ei ole samaa koiraa kahdesti neljän polven sukutaulussa. Keskimääräinen sukusiitosprosentti 4-8. polvesta laskettuna pidetään alle 2,0 prosentissa. Vuotuinen rekisteröitävien pentujen määrä pyritään nostamaan 200:n tasolle. Suomalaisen kannan tehollista kokoa kasvatetaan. Ulkomaan tuonneissa ja astutuksissa pyritään neuvonnalla kohdistamaan valinnat sellaisiin sukuihin, jotka ovat rodussa harvinaisia. Kaikissa hovawartmaissa jalostukseen käytettäviä matadoriuroksia pyritään ulkomaan astutuksissa välttämään.

Toimenpiteet: On tiedotettu perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä sekä keinoista sen ylläpitoon. Jalostusneuvonnassa on kiinnitetty erityistä huomiota geenipohjan laajuuteen.

Tulos: Geenipohja on pysynyt mahdollisimman laajana. Isät/emät suhdeluku useimpina suunnitelmakauden vuosina 1. Yhdelläkään koiralla ei yli 40 jälkeläistä. Keskimääräinen sukusiitos% alle 1. Pentujen määrä on jäänyt tavoitteesta.

Luonne:

Tavoite: Luonnetestattujen koirien osuus rodun kokonaismäärästä säilyy yli 30 prosentissa. Luonnetestitulosten osa-alueista selvää edistymistä tapahtuu taisteluhalun vahvistumisessa ja puolustushalun vahvistumisessa. Sekä pehmeiden että pidättyväisten koirien osuus vähenee. Saatujen koulutustunnusten määrä palveluskoirakokeissa kasvaa.

Toimenpiteet: Tiedotettu luonteen tärkeydestä jalostuksessa, kannustettu testauttamiseen. Rotujärjestö rakentanut harrastajille polkua harrastamiseen mm. palveluskoira-harjoitusringin ja eri lajien rotumestaruuskokeiden avulla.

Tulos: Luonnetestattujen kokonaismäärä laskenut alle 30 %:n. Osa-alueilla on tapahtunut tavoitteeksi asetettua edistymistä. Palveluskoirakokeiden koulutustunnusten määrä ja kokeisiin osallistuvien eri koirien määrä on kansallisissa lajeissa edelleen laskenut.

Terveys:

Tavoite: Kasvuhäiriötapausten määrä vähenee eikä autoimmuunisairastapauksien määrä lisäännä. Lonkkakuvattujen koirien osuus koko kannasta pysyy yli 50 prosentissa.

Toimenpiteet: Seurattu tarkasti kehitystä lonkkien osalta kun PEVISA-ehto muuttui ja C-lonkkaisten käyttö mahdollista. Jalostusneuvonnassa vakavasti painotettu riskisukujen yhdistämisen riskialttiutta kasvuhäiriöiden osalta.

Tulos: Autoimmuunisairastapausten määrä ei ole kasvanut. Lonkkakuvattujen määrä pysynyt riittävällä tasolla. C-lonkkaisia käytetty JTO-kaudella vain kahdessa pentueessa. Valitettavasti kasvuhäiriötapausten määrä on jatkanut kasvuaan.

Ulkomuoto:

Tavoite: Suomalaiset hovawartit säilyttävät asemansa maailman kauneimpana kantana. Rodun koko ja raskausaste eivät kasva, eikä ”kevytluustoinen sporttimalli” liioin runsastu. Rodulla muualla maailmassa esiintyvien yleisten rakenteellisten, pahojen virheiden ”hiipiminen” Suomen kantaan torjutaan.

Tulos: Toteutunut.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Siitoskoirien laatuvaatimukset:

Kun jalostustoimikunta suunnittelee jalostusyhdistelmiä/käsittelee kasvattajien ehdottamia yhdistelmiä, otetaan huomioon yksilöiden terveys, luonne, käyttöominaisuudet, ulkomuoto, sukutaulu ja sen antamat tiedot sekä aiempien jälkeläisten sekä lähisukulaisten laatu. Erityistä huomiota kiinnitetään jalostuskoiran terveystietoihin, sukutauluun, luonnetestilausuntoon ja mahdollisiin koe- ja näyttelytuloksiin.

Jalostukseen käytettävän hovawartin tulee olla:

Luonteeltaan rotumääritelmän mukainen. Jalostussuosituksen ehtona on, että ennen toista pentuetta jalostuskoiran on oltava luonnetestattu. Kun aiotun jalostusyhdistelmän toinen koira on luonnetestaamaton, pitää toisen osapuolen pääsääntöisesti olla luonnetestattu. Alle 75 pistettä luonnetestistä tai miinusarvosanan terävyydestä, hermorakenteesta ja luoksepäästävydestä saanut koira voi saada jalostussuosituksen vain kerran (yksi pentue). Tulokset palveluskoirakokeista, erityisesti ylimmästä luokasta, katsotaan erityiseksi ansioksi.

Terve:

Lonkkastatukseltaan A, B tai C. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C siten, että astetta C saa käyttää vain asteen A kanssa ja yhdistelmän lonkkanivelten BLUP-jalostusindeksien keskiarvon tulee olla vähintään 96.

Suosittelaa kaikkien jalostukseen käytettäväksi aiottujen koirien olkanivelten röntgentutkimusta.

Ulkomuodoltaan rotumääritelmän mukainen (ei hylkääviä virheitä). Jos aiotulla jalostuskoiralla ei ole näyttelytulosta, koira pitää esittää jalostustoimikunnan jäsenelle.

Jalostustoimikunta voi jättää suosittelematta jalostukseen koira, joka eri yhdistelmissä on periyttänyt jotain sairautta, vikaa, ei-toivottua luonteenpiirrettä tai hylkäävää ulkomuotovirhettä. Samoin voidaan jättää suosittelematta koira/yhdistelmää, jos on perusteltua syytä olettaa jonkin vakavan vian tai virheen riskin olevan poikkeuksellisen suuri kasvattajan suunnittelemassa yhdistelmässä. Jalostussuosituksen epääminen on aina perusteltava kirjallisesti. Jalostustoimikunta voi myös vastauksessa jalostustiedusteluun kertoa kasvattajalle arvioidusta tavanomaista suuremmasta jonkin sairauden tai vian riskistä kasvattajan suunnittelemassa yhdistelmässä siinäkin tapauksessa, että yhdistelmää suositellaan.

Muut säännöt ja rajoitukset:

Jalostukseen käytettävän nartun alaikäraja on 2 vuotta ja uroksen 1,5 vuotta (pentujen syntymäaikana). Narttua saa käyttää jalostukseen enintään 10 kuukauden välein noudattaen Kennelliiton määräyksiä. Jalostusnartun yläikäraja on 7 vuotta, eli 8 vuoden (pentujen syntymäaikana) ikäinen narttu on yli-ikäinen. Ensikertalaisen nartun jalostuskäytön yläikäraja on 6 vuotta 6 kuukautta (pentujen syntymäaikana). Jalostustoimikunta suosittelee yksittäisen yhdistelmän sukusiitosprosentiksi alle 2,0 %, ja enintään 6,25 % (laskettuna 5 sukupolven mukaan). Jalostustoimikunta voi evätä jalostussuosituksen jos sukusiitosprosentti on korkeampi kuin 6,25 %. Jalostusuroksen maksimipentuemäärä Suomessa on viisi koko sen jalostuskäytön aikana. Jos suunniteltu pentue olisi jalostusurokselle kuudes, jalostustoimikunta ei suosittele pentuetta.

Kasvattajan tulee olla Suomen Hovawart ry:n jäsen ja noudattaa kasvatustyössään Kennelliiton kasvattajasitoumuksen ehtoja.

Kaupantekoon suositellaan ehtoa, jonka mukaan pennun ostaja sitoutuu lonkka- ja olkakuvauttamaan ja luonnetestauttamaan koiransa.

Pentuvälitys välittää vain jalostustoimikunnan kanssa yhteistyössä suunniteltuja, jalostustoimikunnan suosittamia pentueita.

Ulkomaalaisten koirien osalta hyväksytään suomalaisia tuloksia/suorituksia vastaavat tulokset. Käytettäessä ulkomaalaisia uroksia suomalaisille nartuille on neuvoteltava ensin Suomen jalostustoimikunnan kanssa. Kansainvälinen Hovawartliitto IHF on päättänyt, että ulkomaalaisia uroksia käytettäessä on molempien maiden jalostustoimikuntien hyväksyttävä etukäteen kyseinen yhdistelmä. Ulkomaille astutukseen vietävien koirien on täytettävä IHF:n päättämät ehdot. Tällä hetkellä IHF:n ehtojen mukaan jalostuskoiran on oltava tervelonkkainen (A tai B) ja silmäpeilattu (terve). Suomalaisen jalostuskoiran on myös IHF:n ehtojen mukaisen jalostusluvan saadakseen oltava luonnetestattu, sen on pitänyt saada vähintään 75 pistettä luonnetestistä ja sillä pitää olla plus-arvosana terävyydestä, hermorakenteesta, luoksepäästävyyydestä ja laukausvarmuudesta.

Pentuja ulkomailta ostettaessa voi käyttää apuna Suomen Hovawart ry:n jalostustoimikuntaa.

Jos kasvattaja Jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolon aikana (5 vuotta) rekisteröi pentueen yhdistelmästä, joka ei täytä rotujärjestön ja/tai IHF:n jalostussuosituksen ehtoja, hänen pentueensa eivät pääse pentuvälitykseen kolmeen vuoteen ko. pentueen syntymäajasta lukien. Jos kasvattaja jättää ilmoittamatta rotujärjestön jalostustoimikunnalle tiedossaan olleen vakavan sairauden kasvatissaan, hänen pentueensa eivät pääse pentuvälitykseen kahteen vuoteen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestö pitää hovawartin PEVISA-ohjelmassa lonkkavian osalta koko Jalostuksen tavoiteohjelmakauden 2025-2029.

Rotujärjestö järjestää kasvattajapäivät joka toinen vuosi ja ulkomuototuomareille koulutusta tarpeen mukaan. Rotujärjestön jalostustoimikunnan edustajat osallistuvat kansainvälisen hovawartliiton IHF:n kokouksiin joka vuosi ja pitävät reaaliaikaista yhteyttä terveys- ja sairaustietojen vaihdossa muiden maiden rotujärjestöjen edustajien kanssa.

Rotujärjestö järjestää terveys- ja luonnekyselyn vuonna 2025 sekä ottaa internetsivuillaan käyttöön kuvallisen jalostusurosluettelon. Rotujärjestö ylläpitää tiedostoa, johon koirien kasvattajat ja omistajat voivat ilmoittaa hovawarttien sairaustietoja.

6.4. Uhat ja mahdollisuudet

Hovawartin populaatio on maailmanlaajuisesti kohtuullisen laaja, ja pysyy 10000-20000 yksilön suuruisena. Tämä tarjoaa jalostukselle hyvän pohjan säilyttää rodun geneettinen monimuotoisuus. Suomessa on riittävän laaja, omintakeinen ja korkeatasoinen kotimaisten jalostuskoirien populaatio, joiden taustoista ja näytöistä on tietoa useiden sukupolvien ajalta. Suomalaisessa jalostuksessa on käytetty yhtä paljon uroksia ja narttuja, keskimääräinen sukusiitosprosentti on alhainen. Uhkana on samansukuisten koirien liiallinen käyttö, johon kiinnitetään jalostusneuvonnassa vakavaa huomiota.

Luonteiden jalostuksessa uhkana on luonnetestitulosten ja palvelukoirakoetulosten määrän putoaminen. Kyseessä lienee kulttuurinmuutos koiranomistajien joukossa, mihin pystytään toivottavasti vaikuttamaan tiedotusta lisäämällä.

Terveydessä vakavimmat uhat ovat kasvuhäiriöiden ja syöpien runsastuminen. On pyrittävä lisäämään informaatiota koirien hyvinvoinnista yleisesti ja oikeasta ruokinnasta. Jos kasvuhäiriöiden määrä jatkaa kasvuaan, voidaan JTO-kauden aikana muuttaa jalostussuosituksia niin, että olkanivelten osteokondroositutkimus sisällytetään PEVISA-ehtoihin.

Ulkomuodon osalta on todennäköistä, että suomalaisen hovawartkannan hyvä taso säilyy – onhan se säilynyt jo kymmeniä vuosia. Uhkana on joidenkin muualla Euroopassa yleisten rakenteellisten virheiden, erityisesti heikkojen takaosien ja pehmeiden välikämmenien yleistyminen myös Suomessa. Näiden osalta jalostusneuvonnan ja kasvattajien on syytä olla valppaana.

6.5. Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Jalostusurosluettelo 2024.

Kasvattajapäivät 2026 ja 2028.

Terveys- ja luonnekysely kaikille hovawartinomistajille 2025
Ulkomuototuomareiden neuvottelu/täydennyskoulutus 2026-28
Osallistutaan IHF-kokouksiin joka vuosi.

Seurataan PEVISA-ohjelman ja JTO:n toteumista vuosittain ja laaditaan näistä yhteenveto rotujärjestön toimintakertomukseen. Toimintakertomuksen yhteydessä esitetään vuosiyhteenveto populaation tilasta ja rakenteesta, jalostukseen käytetyistä koirista, niiden jälkeläismääristä ja raportoiduista sairastapauksista. Jalostustoimikunnan osuus toimintakertomuksesta julkaistaan sekä jäsenlehdessä että yhdistyksen kotisivuilla.

Jalostuksen tavoiteohjelman seuranta on jalostustoimikunnan vastuulla. Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, joka valvoo tavoiteohjelman toteutumista. Jalostuksen tavoiteohjelmaan kirjatut tavoitteet ja toimintasuunnitelma otetaan huomioon yhdistyksen vuotuista toimintasuunnitelmaa laadittaessa. Tarvittaessa muutetaan kesken JTO-kauden PEVISA-ehtoja.

Jalostuksen tavoiteohjelma on kokonaisuudessaan luettavissa yhdistyksen kotisivuilla. Ohjelmaa päivitetään viiden vuoden välein.

7. LIITTEET

1. Rotumääritelmä, hyväksytty FCI 12.1.1998, käännös Kennelliiton hyväksymä 13.5.2000 2. Jalostustiedustelulomake 3. Pentuetietolomake

Ohjelman lähteet: Suomen Kennelliiton koirarekisteri, Suomen Hovawart ry:n arkistot, Kansainvälisen Hovawartliiton IHF:n terveystiedostot, IHF:n jäsenmaiden terveystiedostot ja kantakirjat, Birgitta Wikströmin kirja Koiran sairaudet, Kennelliiton Jalostustieteellisen toimikunnan laatimat jalostuksen tavoiteohjelman malliohjeet, Suomen Hovawart ry:n jalostustoimikunnan jäsenten vuosien aikana keräämä tieto rodusta ja henkilökohtainen kokemus ja osaaminen.

Ryhmä: 2

FCI:n numero: 190
Hyväksytty: FCI 12.1.1998
SKL-FKK 13.5.2000

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

HOVAVART
(HOVAVART)
Alkuperämaa: Saksa

1/5

KÄYTTÖTARKOITUS: Käyttökoira.

FCI:N LUOKITUS:

Ryhmä 2 pinseri ja snautserityypiset, molossityypiset sekä sveitsinpaimenkoirat
Alaryhmä 2 vuoristotyyppiset molossit
Käyttökoetulosta ei vaadita

LYHYT HISTORIAOSUUS: Hovawart on hyvin vanha saksalainen käyttökoira-rotu. Rodun nimi muodostuu keskiyläsaksalaisista sanoista Hova = der Hof (piha) ja wart = der Wächter (vartija). Vuodesta 1922 lähtien rotua elvytettiin käyttämällä jalostukseen tyypiltään samankaltaisia koiria, joita edelleen löydettiin maataloilta. Lisäksi alkuvuosina tehtiin risteytyksiä saksanpaimenkoirien, newfoundlandinkoirien, leonberginkoirien ja muiden rotujen kanssa. Tiukoilla valinnoilla alkuperäinen käyttökoiratyypipi saatiin uudelleen esiin.

Alkuperämaassa rodun terveyteen kiinnitetään runsaasti huomiota. Erityisesti lonkkavika on saatu vähenemään muutamaaan prosenttiin käyttämällä vuosikymmenien ajan tervelonkkaisia jalostuskoiria. Edellytetään, että nämä ponnistelut ovat kaikkien hovawart-yhdistysten esikuvana.

YLEISVAIKUTELMA: Voimakas, keskikokoinen, hieman pitkänomainen, pitkäkarvainen käyttökoira. Sukupuolileima on selvä etenkin päänmuodossa ja ruumiinrakenteessa.

Pohjoismainen Kennelunioni
Dansk Kennel Klub
Hundaræktarfélag Islands
Norsk Kennel Klub
Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben
Svenska Kennelklubben

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus on suunnilleen 110 – 115 % säkäkorkeudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Arvostettu monipuolinen käyttökoira. Luonteeltaan tasainen ja hyväntahtoinen. Hovawartilla on suojele- ja taistelutahtoa, itsevarmuutta ja kuormitettavuutta, kohtuullisesti temperamenttia ja erittäin hyvän hajuaisti. Tasapainoinen ruumiinrakenne ja voimakas kiintymys perheeseen tekevät rodusta erinomaisen seura-, vahti-, suojele-, pelastus- ja jälkikoiran.

PÄÄ: Kuononselkä on suora ja yhdensuuntainen kallo-osan kanssa. Kallo ja kuono ovat suunnilleen yhtä pitkät. Pään nahka on tiivis.

KALLO-OSA: Voimakas; otsa on leveä ja kaareva.

OTSAPENGER: Selvästi havaittava.

KIRSU: Sieraimet ovat avoimet. Merkkivärisillä ja mustilla koirilla kirsu on musta; vaaleilla kirsu on musta, joskin vuodenajoista johtuva tilapäinen vaaleneminen on sallittua.

KUONO-OSA: Voimakas, sekä sivulta että ylhäältä katsottuna hieman kapeneva.

HUULET: Tiiviit.

HAMPAAT / PURENTA: Täydellinen ja voimakas leikkaava purenta, jossa hammaskaavion mukaisesti 42 hammasta. Hampaat ovat kohtisuorassa leukoihin nähden. Tasapurenta on sallittu.

SILMÄT: Soikeat, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat, väriltään tummanruskeasta keskiruskeaan. Silmäluomet ovat tiiviit.

KORVAT: Löysästi riippuvat, kolmion muotoiset, ylös ja kauas toisistaan kiinnittyneet, saavat kallon näyttämään todellista leveämmältä. Korvankärki on hieman pyöristynyt ja ulottuu vähintään suupieleen. Koiran ollessa rauhallinen korvat riippuvat päänmyötäisinä, sen ollessa tarkkaavainen ne voivat olla hieman eteenpäin suuntautuneet. Korvan etureuna on suunnilleen silmän ja niskakryhmyksen puolivälissä.

KAULA: Voimakas ja keskipitkä. Kaulan nahka on tiivis.

RUNKO

SELKÄ: Suora ja kiinteä.

LANNE: Voimakas ja hieman lantiota pitempi.

LANTIO: Keskipitkä ja hieman viisto.

RINTAKEHÄ: Leveä, syvä ja voimakas.

HÄNTÄ: Tuuheakarvainen, ulottuu kintereiden alapuolelle, ei maahan asti. Koiran mielialan mukaisesti häntä on asennoltaan joko korkealle selän ylle kaartunut tai alhaalla riippuva.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat vahvat, edestä sekä sivulta katsottuna suorat ja pystyt.

LAVAT: Erittäin lihaksikkaat. Lapaluut ovat pitkät ja viistot.

OLKAVARRET: Pitkät ja tiiviisti rungon myötäiset.

KYYNÄRPÄÄT: Tiiviisti rintakehän myötäiset.

RANTEET: Vahvat.

VÄLIKÄMMENET: Kohtuullisen viistot.

KÄPÄLÄT: Pyöreähköt, vahvat ja tiiviit. Varpaat ovat kaareutuneet ja tiiviisti yhdessä. Kynnet ovat merkkivärisillä ja mustilla koirilla mustapigmenttiset, vaaleilla pigmentti voi olla vaaleampi.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat vahvat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna pystyasentoiset.

REIDET JA SÄÄRET: Erittäin lihaksikkaat.

KINTEREET: Voimakkaat ja matalat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpäliät. Kannukset poistetaan maissa, joissa se ei ole lailla kielletty.

LIIKKEET: Kaikissa liikuntamuodoissa edestä ja takaa katsottuna suorat ja maata tavoittavat. Ravissa askel on pitkä ja takaraajan työntö voimakas.

NAHKA: Kauttaaltaan tiiviisti rungonmyötäinen. Merkkivärisillä ja mustilla koirilla nahan sävy on sinertävä, vaaleilla enimmäkseen vaaleanpunainen.

KARVAPEITE

KARVA: Vahvaa, pitkää, hieman laineikasta, rungonmyötäistä ja tiheää. Hieman aluskarvaa. Karva on rinnassa, vatsassa, eturaajojen ja reisien takaosassa sekä hännässä pitempää kuin muualla. Päässä ja raajojen etupuolella karva on lyhyttä.

VÄRI: Kolme värimuunnosta: merkkivärinen, musta ja vaalea.

Merkkivärinen: Karvapeite on musta ja kiiltävä, merkit ovat keskivaaleat. Päässä merkit alkavat kuonon sivuilta ja ulottuvat suupielen ympäri kurkun alle. Silmien yläpuolella on selvästi havaittavat pisteenmuotoiset merkit. Rinnassa on kaksi vierekkäin olevaa merkkiä, jotka saattavat olla yhdistyneet. Eturaajoissa merkit ulottuvat sivulta katsottuna varpaista suunnilleen välikämmeneen ja jatkuvat raajan takaosassa kyynärpäähän korkeudelle. Takaraajojen merkit ovat sivulta katsottuna kintereen alapuolella leveänä juovana. Kintereen yläpuolella näkyy enää vain ka-pea juova, joka ulottuu raajan etupuolella vatsan korkeudelle. Hännän tyven alapuolella on myös merkki. Kaikki merkit ovat selvärajaiset.

Yksittäiset pienet valkoiset merkit rinnassa sekä yksittäiset valkoiset karvat varpaissa ja hännänpäässä ovat sallittuja. Silmäluomet, huulet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

Musta: Karvapeite on musta ja kiiltävä. Yksittäiset pienet valkoiset merkit rinnassa sekä yksittäiset valkoiset karvat varpaissa ja hännänpäässä ovat sallittuja. Silmäluomet, huulet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

Vaalea: Karvapeite on keskivaalea, kiiltävä ja vaalenee vatsaan ja raajoihin. Yksittäiset pienet valkoiset merkit rinnassa sekä yksittäiset valkoiset karvat varpaissa ja hännänpäässä ovat sallittuja. Silmäluomet, huulet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 63 - 70 cm, nartut 58 - 65 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- vihaisuus tai liiallinen arkuus
- selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.
- Yleisvaikutelma: puutteellinen rotutyyppi; voimakkaat poikkeamat sukupuolileimassa.
- Mittasuhteet: voimakkaasti rotumääritelmästä poikkeavat.
- Luonne: aggressiivisuus, arkuus, paukkuarkuus tai apaattisuus.
- Pää: otsapenkereen puuttuminen; sini- tai herasilmäisyys; pysty-, taitto- tai ruusukorvaisuus, ulkonevat korvat; ylä-, ala- tai ristipurenta; useamman kuin yhteensä kahden P1:n ja/tai M3:n puuttuminen, muun yksittäisen hampaan puuttuminen.
- Kaula: selvät kaulapussit tai runsaasti löysää kaulanahkaa.
- Runko: voimakas notko- tai köyryselkä; kapea tai tynnyrimäinen rintakehä; epämuodostunut tai erittäin lyhyt häntä, voimakkaasti kippura häntä.
- Raajat: voimakas takakorkeus.
- Karvapeite: pääsääntöisesti kihara (tiukat kiharat).
- Väri:
- Yleistä: Muu kuin rotumääritelmän mukainen väri esim. siniharmaa, riistanväriäinen, ruskea, valkoinen, läiskikäs, vaalean värin nokisuus tai täydellinen kirjavuus. Valkoiset läiskät. Yksittäiset valkoiset karvat reiden sisäpuolella eivät estä jalostuskäyttöä.
- Merkkiväriäinen: varsinaisten merkkien lisäksi ovat harmaat tai ruskeat merkit, muun väriäinen kuin musta aluskarva vallitsevana, harmaat tai valkeahkot merkit vallitsevana.

- Musta: harmaat tai ruskeat merkit, muun värinen kuin musta aluskarva vallitsevana.
- Vaalea: yksittäiset valkoiset karvat kuononselässä eivät estä jalostuskäyttöä; tasainen punaisenvaalea väri ilman vaalennuksia, korvia myöten valkoisenvaalea väri, selvärajaiset valkoiset merkit, tummat merkit tai tumma maski.
- Koko: säkäkorkeuden alitus, säkäkorkeuden ylitys yli 3 cm:llä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

JALOSTUSTIEDUSTELU

Pyydän jalostustoimikuntaa tekemään urosehdotuksia
ja/tai hyväksymään urosehdotus nartulleni, jonka seuraava
juoksu alkaa

n. ____ / ____ 200

Nartun nimi: _____

Rek.no: _____ Väri: _____ Säkä: _____ Lonkat: _____

Silmätarkastus: _____ Kyynärtulos: _____ Luonnetestitullos: _____

Näyttelypalkinto ja luokka: _____ Koetulos: _____

Jalostustarkastus/milloin: _____

Lisätietoja nartusta: _____

Nartulla ollut pennut: _____ Narttu jäänyt tyhjäksi: _____

Nartun omistaja/suunnitellun pentueen kasvattaja: _____

Osoite: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Suomen Hovawart ry:n jäsen: kyllä ei Kennelnimi: _____

Ajattelemanani urokset/ehdottamani uros:

Nimi: _____ Rek.no _____

Nimi: _____ Rek.no _____

Nimi: _____ Rek.no _____

Urokselle asettamani toivomukset: _____

Uros Suomesta: _____ Uros ulkomailta/mistä: _____

Oheiset tiedot nartustani/jalostuskoirasta ovat totuudenmukaisia ja luottamuksellisia:

____ / ____ 200

allekirjoitus

Palautetaan:

Suomen Hovawart ry jalostustoimikunta

Tapio Eerola, Alimaantie 210, 14200 Turenki

Tiedustelu lähetettävä hyvissä ajoin, mielellään n. 2 kuukautta ennen arvioitua juoksun alkamisaikaa.

PALAUTETAAN PENTUVÄLITTÄJÄLLE ONNISTUNEEN ASTUTUKSEN JÄLKEEN

Pentue menee pentulistalle kasvattajan ilmoituksesta.

Yhdistelmä tulee pentulistalle, kun ilmoitus astutuksesta on tehty, ja se pidetään pentulistalla syntymää seuraavan kahden kuukauden ajan (eli jos pennut syntyvät huhtikuun puolessa välissä, ne ovat vielä touko- ja kesäkuun listoilla). Jos pentue halutaan pitää listalla pidempään, siitä on ilmoitettava erikseen.

Uros: Rek.nro:

(i: e:)

Väri: Lonkat: Silmät: LT: Koetulos: Näyttelytulos:

Uroksen omistaja:

Osoite:

Puhelin:

Narttu: Rek.nro:

(i: e:)

Väri: Lonkat: Silmät: LT: Koetulos: Näyttelytulos:

Astutus normaali: kyllä ei

Astutuspäivä: Arvioitu synnytyks:

Keinosiemennys/miksi:

Keinosiemennyspäivä: Arvioitu synnytyks:

Kennelnimi ja kotisivun osoite:

Kasvattaja:

Osoite:

Puhelin:

Sähköpostiosoite:

Palautetaan osoitteella: Päivi Autio Karheikkotie 10 90810 Kiviniemi tai **sähköpostitse:** pentulista@hovawart.fi

Pentuvälittäjän muistiinpanot: Syntymäpäivä uros narttu värit